Št. 9. V Gorici, v soboto dne 31. januarja 1903. **Tečaj XXXIII.**

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« *Dr. K. Lavrič*

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: **vsak torek, četrtek in soboto, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 3. uri popoldne,** in stane z uredniškimi izrednimi prilogami ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h, ali gld.	5·60
pol leta	6 „ 60 „ „	3·30
četrt leta	3 „ 40 „ „	1·70

Posamične številke stanejo 10 vin.

Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11 uri dopoludne.

Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici štv. 11 v Gorici v «Goriški Tiskarni» A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. **Na naročila brez dopošlane naročnine se ne oziramo.**

Oglasi in poslanice se računijo po petit-vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoludne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravništvu.

„PRIMOREC“
izhaja neodvisno od «Soče» vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1·60.

«Soča» in «Primorec» se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici. »Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Klerikalizem — „Goriška Čitalnica“ — napredna struja.

„.... je sedanja čitalnična dvorana pač pretesna in nedostatna, če bomo kedaj, ako zmaga konečno zdrava pamet, zopet združeni v enem taboru.“

„Gorica“ št. 2., 1903.

Tako stoji črno na belem tiskano v „Gorici“, torej v čisto klerikalnem glasilu pod vodstvom semeniškega profesorja, stoječega v ožlindrani senci dr. Janeza Šusteršiča. In ta citat je preznačilen za našo deželo neverjetnostij, je preslikovita poteza o značaju in duševnih vrlinah gotovih ljudij v Gorici, da bi ga prezrli ter ne pokazali v pravem svitu, kakor zasluži.

Kdo naj dvomi, da „Primorski List“, „Gorica“, „Slovenec“, „Slovenski List“ niso čisto klerikalna glasila? — Le bedak ali pa človek s korumpirano dušo po liguorijanskih načelih bi rekel, da niso, seveda v radi, da dobi gimpljcev ali sebi enako korumpiranih duš, ki bi mu pritrjevale. — In to so glasila ožlindrane stranke konsumarjev in — bankerotov, proti kateri stoji vsa resnična posvetna inteligenca v bolj ali manj srditem boju. In le pojdimo kamorkoli, gotovo ne dobimo količkaj inteligentnega človeka, kateri se prišteva med napredne, liberalne može, pa bi hotel imeti kako ožjo dotiko s stranko farovžev in njihove podivjane politike.

Kaj pa je z „Goriško Čitalnico“? Napredni voditelji so jo pustili — usodi. Niso nikdar niti sanjali, da bi v njej energično nastopili, ker je bilo gotovo, da bi si naprtili le jako nehvaležno breme, ki je danes brez večjega pomena za slovensko stvar v Gorici, kajti kavci so skrajno brezobzirni teroristi in bi jo zapustili kakor mož isti hip, ko bi v njej zapihala čista napredna sapa. Narobe pa so se klerikalci z vso silo vrgli na „Goriško Čitalnico“ in — naravno! — zagospodarili v njej. „judje, ki niso bili prej nikdar njeni prijatelji, da njeni sovražniki, so se je oklenili, videči v njej seme, iz katerega naj vzrastejo debele glave na klerikalnem zelniku. — Javna glasila te Čitalnice so „Gorica“, „Primorski List“, „Slovenec“, „Slovenski List“ e tutti quanti, v teh klerikalnih trobilcih se oznanja vse, kar se je tiče, ti listi dvomljive slave hvalisajo njeno životarstvo, — molčé pa napredni, liberalni listi o njej. Glavni čitalnični matadorji so obenem stebri ožlindrane podružnice v ulici Vetturini, skratka: „Goriška Čitalnica“ je danes vseskozi klerikalno društvo, s strastjó pospešujoče na Goriškem ono nesrečno gonjo, kateri stoji na čelu dr. Žlindra z vso vojsko politikujočih petelinov, kapunov in pišk po farovžih. — Pač redka izjema med slovenskimi Čitalnicami! — Gotovo nima več sovrstnice po mestih in trgih! Kaka čast, kaka čast!!

Častitljivo staro imé je pridržalo več udov, ki se neposredno ne vtikajo v strankarske boje, ali klerikalci niso in ne bodo; konsekvenc niso izvajali, marveč so ostali hladni opazovalci ali pa se za njo ne brigajo, plačajo mesečnino, ako pride sluga po njo, drugače pa hočejo imeti mir. Nekateri so zadovoljni, da morejo čitati za goldinar mesečnine nekaj časopisov, ker v kavarno ne zahajajo, a se dalje ne brigajo za Čitalnico ter prepuščajo gospodstvo klerikalnim petelinom ali njihovim podrepnikom. — Pehajo pa se za njo ljudje, ki so stebri ožlindrane klike okoli „Gorice“ in „Primorskega Lista“, in ti ljudjé napenjajo vse žile, da bi zvabili tje kolikor mogoče občinstva, da bi se lože bahali ter delali lažnjivo reklamo za svoje bankerotno politikasterstvo, ne brigaje se za to, kakošnega mišljenja je kdo. Najljubši so jim neprononsovani naprednjaki, sploh taki, ki so bili vedno v napredni družbi, in v sili so jim dobrodošli (predzadnje Silvestrovo!) tudi pobirki dvomljive provenijence, da le polnijo prazne prostore. — Da, nesramnost teh c. kr. kavcev je tako velika, da terorizujejo, naj vsaj doma ostanejo in ne gredo nikamor celo take družine, ki se imajo le naprednjakom zahvaliti za eksistenco. Zgledov bi lahko navedli dovolj! — Zakaj vse to? Ali radi Čitalnice same, ali radi družabnega življenja? K jpada! Zakaj pa so isti zdaj tako gibčni razsajači vsa leta spali ter pustili, da je Čitalnica grdo životarila? — No, zdaj gre za klerikalno barako, katero treba rešiti in ki ima v Čitalnici še edino varno zavetje, ker vse drugo je itak pred konkursom, zato toliko napenjanja, zato toliko lovljenja celó po naprednih hišah, — in na take limanice naj gredó napredni kalini, da bi pomagali flikati klerikalno podrtijo?!

V Čitalnični dvorani koprneče device, ki so lani žalostno samevale, se hvalijo, da je bilo i na zadnji plesni vaji — 15 naprednjakov, da je bilo torej prav „fajn“, da se njihove vrste množé, in na ta račun že ponosneje dvigajo obupne glavice od lani, ko jim je bilo sojeno — ohne Aussichten! — drsati po dvorani s komandiranimi sedmo-in osmošolci, trepetajočimi pred starim „dijaškim strahom“ profesorjem Šantelnom, ki je čitalnični predsednik. — In na ta pojav meri tudi pohvala v — „Gorici“, meri tudi upanje, da bomo zopet združeni, ko — „zmaga zdrava pamet“.

Kakošna pamet pa bodi to? Ali tista, da bo vsa slovenska inteligenca za štefažo ožlindranim koristolovcem in politikujočim farovžem? Ali taka pamet, da bodo nje javni zastopniki „Slovenec“, „Prim. List“, „Gorica“, e tutta compagnia bella?! — Lepa čast za tako pametno inteligenco!!

V Gorici so nastopili ljudje, ki imajo vsak zase naprednjaštvo in liberalstvo v ustih, se tudi silijo v napredne vrste, ali so pravi pravcati — krivi preroki brez zrna določenega političkega prepričanja in — značaja. Ti ljudje vabijo na vse kriplje zdaj tega zdaj onega naprednjaka v Čitalnico, češ: tu gre le za družabno življenje, tu ne poznajmo strankarstva! In pa: saj Čitalnica ni klerikalna!

Da, monstrum je to: klerikalna Čitalnica v Gorici, toda danes je! Saj je monstrum tudi to, da celo stebri tam pri „Gorici“ in „P. Listu“ zatrjujejo včasih: „mi nismo klerikalci!“ in v resnici tudi niso bili nikdar, ker je pa toliko bolj žalostno in kar naravnost otemnjuje njihov značaj, kajti vidimo jih v najognjevitejši službi najčrnejšega klerikalizma.

Končajmo za danes! Reasumujmo: Kdor se v takih razmerah dobro počuti v okuženem vzduhu ožlindrane „Goriške Čitalnice“, je pijonir za klerikalno nadvlado v naši deželi in njega smatramo škodljivcem veliki napredni, liberalni ideji, ki ima vso bodočnost pred seboj! Komur je ljuba pohvala „Prim. Lista“, „Gorice“, „Slovenca“ itd., svobodna mu pot, ali noben svobodomiseln značaj mu ne bo zavidal te sreče. Marsikdo ima priliko, poprašati samega sebe: ali mu je ljubši priznan napredno dosleden značaj ali pečat fikfakovstva, hlepečega le po sebični zabavi in hipnem uživanju, po katerem ga bo prav gotovo — glava bolela!!!

Pride pa čas, ko „konečno zmaga zdrava pamet“, ko se večina v Čitalnici zavé velike naloge resnične slovenske inteligence v Gorici, da bomo „zopet združeni“, in takrat bo res tudi za čitalnične veselice pretesna ona krasna, elegantna dvorana, postavljena v znamenju napredka, v znamenju napredne podjetnosti v — l. 1903!!

Nekaj pojasnil o vodovodu za Gorico.

(Konec.)

—i—. Stvar za to poklicanih krogov je, da se odločijo ali za Mrzlek ali za Stračice po svojem — ukusu, po požrtvovalnosti občine in po svojem zaupanju v bodočnost Gorice.

Tudi inž. Br. pušča vprašanje o novem dobavišču še odprto. Prepričan je, da se še letos odloči, ali bo ugodnejše, zajeti v pomoč kromberškim studencem ali podtalno vodo ali pa Mrzlekove stranske studence. Ker pa je rešitev vodovodnega vprašanja v Gorici nujna, in bi bilo odveč, še nadalje izgubljati po nepotrebnem čas, predlaga g. inženir v hvalevredni vnemi, naj se brez zamude zgradi oni del vodovodne naprave, ki se mora na vsak način zgraditi, naj si bo novo dobavišče pri Mrzleku ali pa na Goriškem polju. Naj bi se še letos zvršile v Krombergu potrebne poprave, na Rafutu naj se zgradi prostorna

— 49 —

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski.

(Dalje.)

Ta glas je zbudil tudi Juranda, ki je odprl oči, se vsedel na svoji postelji ter se jel ozirati naokrog po sobi, pomežikujé pri tem z očmi.

»Hvaljen bodi Jezus Kristus! Kako se imate?« ga vpraša kneginja.

Toda on se očitno še ni bil zavedel, kajti zrl je vanjo, kakor bi je ne poznal, in čez trenutek je zaklical:

»Sem, sem! Odkopljite sneg!«

»V imenu božjem, saj ste vendar že v Tehanovem!« se oglasi znovič kneginja.

Jurand nagrbančí čelo, kakor človek, ki s težavo zbira svoje misli, in reče:

»V Tehanovem? Mene čaka moje dete in knez... Danuška! Danuška!«

Nakrat pa zapre oči ter omahne nazaj na vzglavje. Zbišek in kneginja se prestrašita, če morda ni umrl, toda v tem hipu se mu izvije iz prs globok vzdihljej, kakor človeku, ki je trdo zaspal.

Oče Višonjek položi prst na usta, v znamenje, naj ga ne budé, na to pa zašepeta:

»Morda bo spal tako ves dan.«

»Rekel je, da ga njegovo dete čaka v Tehanovem,« odgovori Zbišek.

»Ker se še ni povsem zavedel,« pojasni duhovnik.

XI.

Oče Višonjek se je bal, da bi Jurand, ko se zopet zbudi, ne jel besneti in da ga vročnica za dljé časa ne bi pripravila ob zavest. Vendar pa je obljubil kneginji in Zbišku, da jima sporoči, kadar stari vitez začne govoriti. Ko sta odšla, se je tudi sam vlegel k počitku. Toda Jurand se je zbudil še le naslednjega dné pred poldnevom, ali bil je že pri polni zavesti. Kneginja in Zbišek sta bila pri njem, ko se je vsedel na postelji, ju spoznal in rekel:

»Milostljiva gospa!... Za Boga... Torej sem v Tehanovem?«

»Ali prespali ste prvi božični dan,« odvrne kneginja.

»Sneg me je zasul. Kdo me je rešil?«

»Ta-le vitez: Zbišek iz Bogdanca. Ali se še spominjate, oni, ki je v Krakovu...«

Jurand je gledal mladeniča nekaj časa s svojim zdravim očesom ter dejal:

»Spominjam se. Ali kje je Danuša?«

»Ali mar ni potovala z vami?« ga vpraša kneginja nemirna.

»Kako bi mogla potovati z menoj, ker pa sem jaz šel k njej?«

Zbišek in kneginja se pogledata, mené, da je spregovoril te besede v navalu vročnice, na kar je kneginja rekla:

»Za Boga, zavedite se! Ali vaša hči ni bila pri vas?«

»Moja hči? Pri meni?« vpraša Jurand osupio.

»Vaši ljudje so poginili, toda nismo je našli med njimi. Čemu ste jo pustili v Spihovu?«

In on ponovi še enkrat, toda že z očividno drhtečim glasom:

»V Spihovu? Saj je ona, milostljiva gospa, pri vas, ne pa pri meni!«

»Moj Bog! Saj ste vendar poslali po njo v lovski gradič svoje ljudi s pismom.«

»V imenu Očeta in Sina!« odvrne Jurand. »Jaz nisem poslal po njo.«

Kneginja nakrat obledi.

»Kaj je to,« reče. »Ali je resnica to, kar govorite?«

»Na usmiljenje božje, kje je moje dete?« zakliče Jurand.

Duhovnik Višonjek, ki je to slišal, odide urno iz sobe, kneginja pa nadaljuje:

»Čujte! Od vas so prišli k nam ljudje s pismom v lovski gradič po Danušo. V pismu je stalo, da vas je pri požaru ranil goreč tram... da ste napol oslepeli in da želite še videti svoje dete... In ljudje so vzeli Danuško ter odšli.«

»Gorjé meni!« zakliče Jurand. »Kakor je Bog v nebesih, tako ni bilo v Spihovu nikakega požara, pa tudi jaz nisem nikogar poslal po njo.«

Med tem se vrne duhovnik Višonjek s pismom, katero odda Jurandu in vpraša:

»Ali ni to rokopis vašega duhovnika?«

»Ne vem.«

»A pečat?«

»Pečat je moj. Kaj stoji v pismu?«

shramba (reservoar) za vodo, po mestu pa naj se razpelje novo omrežje cevi z medsebojno cirkulacijo v dolgosti 36 km namestu sedanjega le 15 km dolgega in nepraktično urejenega. To bi bil prvi del nove naprave.

Z radostjo pozdravljamo ta energični nasvet v interesu goriškega mesta in iskreno želimo, da se g. načelniku mestnega stavbinega urada posreči udejstviti ga. Prepričani smo, da prvemu koraku hitro sledi drugi korak: dopolnitev kromberških studencev z glavnim studencem Mrzlekovim, ki bo takoj prispeval z najmanje 1600 m³ vode (ker bo moral nadomestiti sedanji primankljaj in pa izgubo dobave iz Stračic, ki se opusti). Provizorij sam namreč ustvari položaj, ki ga bo treba čim preje zameniti s trajno ureditvijo. Kajti ako se bo voda oddajala iz 36 km dolge proge cevij, porabi se je dosti več nego sedaj, in pomanjkanje postane še občutnejše. Res namerava projektant že prihodnje leto zvršiti drugi del vodovodne naprave, namreč priklopiti ali Mrzlek (po njegovem nazivanju!) ali pa talno vodo.

Energično izvajajoč svojo namero je g. inženir tudi že predložil splošni proračun za dela, ki se imajo letos začeti.

Podučno je primerjati ta proračun z dejanskimi stroški ljubljanskega vodovoda, ki se je slovesno otvoril meseca junija l. 1890.

Do konca l. 1891 so bili stroški zanj naslopni:

1. Poslopje, zemljišča in vodnjaki v Klečah	K	350.445
2. Parni stroj itd.	„	118.270
3. Reservoar na Tivolskem griču za 3000 m³	„	124.178
4. Cevna mreža (27 km cevij, vštevši 6 km dolgo dovodno cev iz Kleč)	„	389.190
5. Hidranti, vodoštevci, pisarna itd.	„	62.751
Skupaj	„	1.044.834

Voda je bila tedaj vpeljana v 732 his.

Koncem leta 1902. je bila dolžina cevij 41 km, skupna svota stroškov pa 1.250.000 K.

Zgraditeli vodovoda, inž. Smrekar, je bil v svojem načrtu iz l. 1888. proračunal 1.110.000 kron, torej še nekoliko več, kakor se je potem dejansko izdalo.

Zdaj pa poglejmo proračun za prvi del novega goriškega vodovoda:

Reservoar na Rafutu za 3000 m³	K	150.000
Cevna mreža 36 km s 3·3 km dolgo dovodno cevjo	„	850.000
Priklopljenje četrtega studenca v Krombergu	„	14.000
Novo zajetje studencev itd. v Krombergu	„	13.000
Drugi stroški (spese impreviste)	„	58.000
Skupaj	„	1.085.000

Ta svota presega ono, ki se je izdala za ves ljublj. vodovod, kjer je treba vodo zajemati s parnim strojem in jo potiskati 70 m visoko.

(Zaradi popolnosti pristavljamo, da se sme za napravo pri Mrzleku proračunati strošek 330.000 K, vštevši odkupnino za glavni izvirek).

Stroški za shrambo na Rafutu in cevno mrežo bodo, če vzamemo v poštev še sedanje nižje cene za železo, brez dvojbe dosti manjši, kakor so proračunjeni. S svojim sila visokim proračunom je g. projektant sam postavil mogočno oviro izvršitvi svoje zasnove in to smatramo za tretjo hibo njegovega načrta.

Manjši prihranki se bodo dali doseči še v podrobnostih. Tako ima na primer dovodna cev iz Kleč do reservoarja v Ljubljani, ki ima na dan provesti 3000 m³ vode, premer 325 mm. Ta premer je zračunal inž. Smrekar z za to običajno matematisko formulo kot financijelno najugodnejši premer. V načrtu za novi kromberški vodovod se predlaga za glavno dovodno cev, ki ima na dan provesti ne dosti nad 900 m³ vode v reservoar na Rafutu, premer 400 mm. Menda bo cev manjšega kalibra zadostovala.

Ako primera z ljubljanskim vodovodom odločilne kroge prepriča, da je možno goriški vodovod zgraditi z dosti manjšimi stroški, kakor so proračunani, tedaj izgubi vodovodno vprašanje zopet znaten del financijelnih pomislekov, ki se zmanjšajo nasproti pred nami ležečemu načrtu gosp. voditelja mestnega stavbinskega urada že s tem, da dnevna potrebščina sedaj in v bližnjih desetletjih nikakor ne bo znašala 6000 m³ — kar smo skušali dokazati v početku našega razmotrivanja.

Prepričani smo tudi, da se dela nove vodovodne naprave zvršé tehniško najbolj racijonelno, ako jih občina ne izvede po nasvetu predlagatelja v lastni režiji, nego odda potom javnega natečaja tvrd am, ki so v takih delih že izkušene; konkurenca med njimi zagotovi ob enem za občino najugodnejši financijelni uspeh. Na ta način je oddal občinski svet ljubljanski posebej dobavo cevij, polaganje cevij, dobavo hidrantov in zasunkov, dobavo parnega stroja, kotlov in sesalk, kopanje vodnjakov in galerij, napravo reservoarja in podzemeljskih stavb v Klečah.

Vzgledi, ki smo jih jemali zlasti v zadnjih odstavkih našega razmotrivanja iz podučnega gradiva vodovodne zgradbe ljubljanske, dokazujejo jasno in glasno, kako neprecenljiv je nasvet člankarja v 130. št. lanske „Soče", ki je z živim prepričanjem nanje opozoril udeležene kroge mestnega zbora goriškega.

Leta 1883. se je v Ljubljani osnoval vodovodni odsek občinskega sveta, dne 17. maja l. 1890. pa je že voda prvikrat pritekla po dovršenem vodovodu. To sta zvršila odločnost in požrtvovalnost mestnega zbora in pa moderna tehniška zmožnost, ki se je uzorno obnesla v vseh vodovodnih projektih. Stroške, ki jih je zmogla Ljubljana, zmore brez dvojbe tudi Gorica, ki je — to naglaša g. inž. Br. sam — v dobi stavbinskega in trgovskega razvoja, in ta se z otvorjenjem Bohinjske železnice še ojači.

Naj bi torej sijajni vzgled glavnega mesta sosedne dežele vendar tudi Gorici pripomogel, da se v kardinalnem vprašanju prestopi od 50-letnih studij do odločitve in zvršitve!

Sedanji načelnik mestnega stavbinskega urada, g. inž. Bresadola, ki je sprožil vodovodno vprašanje iz svoje inicijative na novo, si pridobi nevenljivih zaslug za Gorico, ako svojo namero s krepko voljo vstrajno in prepričevalno zagovarja, seveda spremenivši svoj načrt v treh bistvenih točkah: glede dnevne potrebščine vode, glede dobavišča pri Mrzleku in glede proračuna ter zvršitve dela!

DOPISI.

Gaberje pri Ajdovščini. — Našega nunca je oni dopis v „Soči" zbodel. Namesto oznanjati božjo besedo, je pa bral oni dopis, rekoč: Vam moram prebrati dopis iz „Soče", kateri o meni lažnjivo piše, večina že veste to, ali vendar ne vsi. Potem se je obrnil proti otrokom in rekel: ali ste me že videli kedaj iti na prižnico s kelihom? Seveda otroci so molčali, ali ako bi bil vprašal može v zakristiji, gotovo bi mu bili odgovorili, da so ga videli iti. Ali on vendar pravi, da je vse laž in da je nedolžen! Otrokom pravi pri nauku tudi, da so vsi pohujšani, zato da jim ne pusti iti k spovedi, ali kaj ne bodo, saj pri nauku jim ne govori drugega nego o časopisih, pa kako so nekdaj dekleta nosila obroče okoli tal, in pri tem je kazal okoli svojega trebuha, kako so bile napravljene, potem pa je rekel, da jim ima še mnogo povedati, pa da ne more, ker so dečki zraven. Minolo leto pa je nekaj pripovedoval otrokom, potem ko je končal, je pa rekel, da ne smejo doma povedati. Čudno je, da ne pove otrokom tudi tega, kakšen „žvrcet" mu napravi Lojzika zvečer.

Ko je prišel v Gaberje, je prinesel s seboj 14 kr. in ko je dal čevlje popraviti, si je moral ozebke na ognju greti. Občani pa so ga vseeno spoštljivo sprejeli in obljubil je bil mir v občinskih stvareh, sedaj pa hoče vse za norca imeti. Koder je bil v službi, povsodi so ga bili ljudje siti, pravili so tudi nam, da ga bomo siti, in res, siti smo ga vsi do grla.

Še zdaj je beseda med ljudmi, ko je bil v Vel. Dolu, se je razjezil, potem je prijel mater božjo, raztrgal jo, luč je vpihnil, Boga je snel, potem je pa šel!

Prosili bi ga še danes, naj nam pove, kam je poslal Lojziko, ker je ni mč videti. Menda ne na „božjo pot", ker zdaj v zimskem času je premraz za potovanje, se lahko pripeti kakšna bolezen, že tako pravi, da ima revmatizem v nogah! Seveda vsak gospodar skrbi za svojo deklo, tako mora tudi on za svojo kuharico skrbeti. Vozniku, ki jo je peljal proti Gorici, jo je priporočal v varstvo, in ko je voznik domov prišel, ga je prišel hitro vprašat, ali jej je bilo kaj slabo na potu. — Pa bodi dosti za danes, pride pa še.

Iz Cerknega. (Dalje.) — Že imenovani nunc pa ima poleg ljubezni tudi vse druge lastnosti, ki dičijo dandanes mlade kaplane. Agitiral je seveda z vèro in z vsem, kar mu je bilo mogoče. Ta možiček je trdil, da ako zmagamo mi (naprednjaki), bodo vse cerkve podrte in maso bodo imeli (Novačani) pri parobku v Črnem vrhu.

Ali ni to največja nesramnost, ki si je sploh moremo misliti? Sramota za stranko, ki ne more priti drugače do zmage, kakor da pograbi po vseh dovoljenih in nedovoljenih sredstvih in ker jej to še ne zadošča, da izrablja najsvetejše, kar ima naše ljudstvo, da vleče v dosego svojih umazanih namenov celo vero na bojno polje. Sicer so ljudje že prišli tako daleč, da tudi takim lažem iz žegnanih ust več ne verjamejo, ker vidijo, da so naši pristaši v moralnem in verskem oziru veliko boljši nego klerikalci. Toda na drugi strani pa se zopet dobijo še taki tepci, ki pri segajo na vse to, kar jim nunci povejo in nafarbajo. So ljudje, ki pravijo, da je „Soča" „lutrš", četudi je sami še niso brali, kar tudi priznajo.

Take seveda ni težko za nos vleči, in tem podobni so tudi čitatelji klerikalnih listov, ki se pustijo farbati, da je za njih stranko volilo toliko in toliko „popolnoma zavednih" volilcev.

Ta gospod nunc je šel od hiše do hiše vero rešavat; če je to za duhovniški poklic ravno vzgledno, ne bodem preiskoval. Pač pa naj omenim, da mu je pomagala agitirati tudi mati nekega dekleta. Ženica se je bala, da ne bi zmagali ti „brezverci", ki bi po nunčevih besedah cerkve podrli in potem seveda bi tudi duhovnikov več ne imeli. Skrb, da bi gospod nunc, ki je vendar tako „domač", moral iz Novakov, jej ni dala spati tisto noč pred volitvijo. Zjutraj zarano je že agitirala, seveda se jej ne sme zameriti, če ni imela časa, da bi se popolnoma oblekla — v sili pač zadostuje sama spodnja „kikla"!

Misel sem imel, navesti še več slučajev, kako so delali naši preljubeznivi kavci, ker pa po mojem mnenju navedeni popolnoma zadostujejo, da čitatelj spozna, kako so porabili klerikalci vsa sredstva in zvijače, da pridejo do zmage, sem opustil to misel.

„Namen posvečuje sredstva", ta rek rimskega poglavarja daje pač klerikalcem pogum in dovoljenje počenjati brez greha najraznovrstnejše sleparije, najnesramnejše laži in druge protizakonitosti.

Poglejmo pa našo stranko, kako se je pripravljala na to volitev? Med tem, ko so se nasprotniki že mesece in mesece pripravljali na boj, je bilo pri nas še zadnji teden neodločeno, ali nastopimo ali ne? Nekateri so bili mnenja, da po treh letih ljudstvo samo spozna klerikalne volkove, ki hodijo okoli njih v volčjih kožuhih, in jih samo

(Dalje v prilogi.)

Oče Višonjek prečita pismo, Jurand pa se prime za glavo in reče:

»Pismo je izmišljeno! Pečat je ponarejen. Gorjé moji duši! Ugrabili so moje dete ter je hočejo ugonobiti.«

»Kdo?«

»Križarji.«

»Za rane božje! Treba je to sporočiti knezu! Naj pošlje poslanca k velikemu mojstru!« zavpije kneginja. »Usmiljen Jezus, reši jo in pomagaj jej!«

Po teh besedah steče tarnáje iz sobe. Jurand skoči iz postelje ter se jame naglo oblačiti. Zbišek je sedel kakor okamenel, toda čez nekaj časa je jel zlokobno škripati z zobmi.

»Odkod veste, da so jo ugrabili Križarji?« vpraša duhovnik Višonjek.

»To prisežem pred razpelom!«

»Čakajte!... Mogoče! Prišli so v lesni gradič, pritožit se o vas... Zahtevali so kazen...«

»In oni so jo ugrabili!« zakliče nakrat Zbišek. Na to steče iz sobe k hlevu ter zapove vpreči v vozove in osedlati konje, sam ne vedé dobro, čemu to dela. Vedel je samo to, da mora iti na pomoč Danuši... in sicer takoj... bodisi celo v Prusijo, izpuliti jo ondi iz sovražnikovih rok, ali pa poginiti.

Na to se vrne v sobo, da pove Jurandu, da so vozovi in konji že pripravljeni. Bil je gotov, da Jurand pojde ž njim. Srce mu je bilo polno jeze, bolesti in tuge, vendar pa še ni izgubljal nadeje, ker se mu je zdelo, da v družbi z groznim vitezom iz Spihova more doseči vse, da moreta ona sama napasti vso križarsko moč.

V sobi najde poleg Juranda, duhovnika Višonjka in kneginje tudi kneza, gospoda de Lorche in starega gospoda iz Dolgega lesa, katerega je knez, poizvedevši, za kaj tu gre, pozval na posvetovanje, ker je dobro poznal Križarje, prebivši pri njih dolga leta v sužnosti.

»Treba nam je postopati previdno, da ne napravimo kake napake s svojo naglico in tako ne pogubimo deklice,« reče gospod iz Dolgega lesa. »Treba je napisati velikemu mojstru pismo, in ako ga, svetli knez, napišete, pa pojdem ž njim k njemu.«

»Pismo vam dam in vi ga odnesete,« reče knez. »Nočem dopustiti, da bi dete poginilo, tako mi pomagaj Bog in sveti križ! Mojster se boji vojne s poljskim kraljem ter mu je mnogo mar za to, da mene in mojega brata Semka pridobi zá-se. Ako ni bila ugrabljena na njegovo povelje, on gotovo zaukaže, da jo nam oddadó.«

»Ako je bila pa ugrabljena na njegovo povelje?« vpraša duhovnik Višonjek.

»Dasi je on Križar, je vendar mnogo poštenejši od drugih, in kakor sem vam rekel, on si rajše želi pridobiti me nego razsrditi. Jagielova moč ni nikaka šala. Hej, škodovali so nam, dokler so mogli, toda sedaj so spoznali, da bo slabo, ako tudi mi pomagamo Jagielu.«

Ali gospod iz Dolgega lesa spregovori:

»Res, Križarji ne storé ničesar zamán, zató mislim, da so jo ugrabili le radi tega, da izpulijo Jurandu meč iz rok, da dobé od njega bogato odkupnino ali pa da jo dadó za koga v zameno.«

Tu se obrne h gospodu iz Spihova:

»Koga imate sedaj vjetega?«

»De Bergova,« odvrne Jurand.

»Ali je to zamenit človek?«

»Zdi se mi, da je.«

Gospod de Lorche, zaslišavši ime de Bergova, jame povpraševati po njem, in ko izve, za kaj tu gre, reče:

»To je sorodnik grofa Geldrija, velikega dobrotnika reda in sin za Križarje kaj zaslužne rodbine.«

»Tako je,« reče gospod iz Dolgega lesa, preloživši navzočim njegove besede. »De Bergovi so imeli velika dostojanstva v redu.«

»Pa sta tudi Danveld in de Löve trdovratno zahtevala njegovega osvobojenja,« reče knez. »Komaj je kateri odprl usta, je dejal, da Bergov mora biti izpuščen. Kakor je Bog v nebesih, tako je brezdvomno to, da so oni deklico ugrabili radi tega, da rešijo de Bergova.«

»Zato jo tudi vrnejo,« reče duhovnik.

»Toda vendar moramo vedeti, kje je,« reče gospod iz Dolgega lesa. »Recimo, da nas veliki mojster vpraša: »Komu naj zapovem, da naj jo odda? Kaj mu hočemo odgovoriti?«

»Kje je?« zahrumi Jurand. »Gotovo je niso pustili blizu meje od strahu, da bi jim je kdo ne izpulil, marveč so jo odpeljali kam daleč.«

Ali Zbišek spregovori:

»Najdemo jo in jo rešimo.«

V knezu nakrat vskipi dolgo potlačevana jeza.

»Ti pasji bratje so jo odnesli iz mojega gradiča ter me s tem osramotili, česar jim tudi ne odpustim, dokler bom živ. Dovolj mi je njihovih izdajstev, njihovih napadov! Bolje je imeti same volkodlake za sosede! Toda mojster mora komture kaznovati, deklico vrniti ter poslati k meni poslance, prosit me, da mu ne zamerim. Drugače je naše prijateljstvo pri kraju.«

Na to vdari z roko po mizi in doda:

»O da! Brat iz Plocka pojde z menoj in Vitold ter vsa moč kralja Jagiela. Dovolj mi je te svojeglav-

pošlje v zasluženi „penzijon“. Hoteli so torej v prid nam samim pustiti nasprotnike vladati še tri leta, drugi pa so bili za odločen nastop, posebno ker so pristaši po okolici to zahtevali.

V takih razmerah se je torej nastopilo pri volitvi. Na eni strani združeni in še od drugod podkrepljeni klerikalci s tisočaki in revolverji v rokah, v drugi pa nesložni naprednjaki, brez tisočakov in revolverjev, pač pa s prepričanjem, da je prijetnejše doma pri peči, kakor pa hoditi okoli ljudi, ki so toliko zabiti, da verujejo klerikalnim agentom največje budalosti. Resnica je, da so naši ljudje preposteni in preobzirni ter da se jim studi boj s takim nasprotnikom.

Vso čast moramo dati našim somišljenikom, ki so niso dali preplašiti s klerikalnimi grožnjami in odkupiti z Judeževimi groši. Hvala jim, da so tudi sedaj tako nevstrašeno nastopili, oziroma bi bili, če bi se jih bilo poklicalo. Le tako nevstrašeno naprej v našem boju! Naj ne obupajo vsled hipnega nevspeha, ker naša misel se vendar le zmiraj bolj širi po Cerkljanskem, kar nam obeta boljšo prihodnjost kakor nasprotnikom, ki se morejo zdržati edino samo še s podkupovanjem, z zlorabo vere itd. (Pride še.)

Domače in razne novice.

Smrtna kosa. — V četrtek zvečer je preminol v Renčah Anton Bajc, tamkajšnji nadučitelj, ud c. kr. okr. šol. sveta, itd. Pokojnik, ki je bil v 58. letu svoje starosti, je bil značajen mož in vrl učitelj, ki se je oklepal z vso unemo šole ter skrbi za njo. Bil je zaupnik učiteljstva, mnogo čislan med svojimi kolegi ter istotako izven delokroga učiteljskega stanu. Brigal se je tudi obilo za obrtno šolo v Renčah, katera je prav pod njegovim vodstvom prinesla Renčinom mnogo koristi. Z Bajcem je izginil izmed učiteljstva jeden tistih rednih mož, ki si znajo priboriti ugledna mesta v javnem mnenju, in kot takega se ga bo marsikje pogrešalo. Bolehal je že dlje časa, nò, zdi se nam, da je uplivala na njega v posebni meri tragična smrt sina, da je legel še poprej k počitku, predno bi se bilo pričakovalo. Pogreb bo danes popoldne ob 2½. Bodi mu blag spomin, preostalim naše sožalje!

V Sv. Križu pri Trstu je umrl g. Ivan Sedmak, podjetnik, v cvetoči moški dobi.

Ples bralnega in podpornega društva v Gorici. — Na Svečnico bo ples našega bralnega in podpornega društva. Lani je priredilo društvo jednak ples, ki se je z ozirom na naše razmere prav dobro sponesel. Želeti je bilo še večje udeležbe od strani delavstva, kajti povdarjamo ponovno, da je ples namenjen v prvi vrsti našemu delavskemu stanu v Gorici. Želi se torej v prvi vrsti udeležbe od strani delavcev in njihovih rodbin v mestu in z dežele. V drugi vrsti pa se pričakuje, da se odzovejo vabilu tudi prijatelji našega bralnega in podpornega društva ter delavstva, tako, da bo dvorana v „Central“ polna ter bo društvo lahko ponosno na prireditev te predpustne veselice.

Povdarjamo še enkrat nasproti delavstvu, da se ne stavi do njih nikakih posebnih zahtev glede obleke, marveč zadošča popolnoma navadna čedna nedeljska obleka.

Upoštevati je pri veselici tudi namen, kateri je ta, da gre dobiček v korist bolniške blagajne, katera je pač potrebna podpore. Tudi iz tega ozira pričakujemo obilo udeležbe. Zato kličemo: Na Svečnico v „Central“ na predpustno veselico, vi delavci in prijatelji delavstva!

Pripomnjamo pa tudi, da se je odbor potrudil za to, da bo zabava dobra, domača, tako, da je upati, da se vsem vstreže. Torej v ponedeljek v hotel „Central“!

Krojaški ples — drevi v dvorani hotela „Central“ obeta biti nekaj izrednega. Udeležba bo gotovo velika. — Želimo obilo vspeha in zabave!

Škandalozne razmere — šola — naprednjaki. — Profesor Šantel je molčal lani na naše članke, ki so v odkriti besedi povedali le stare, žalostne resnice. Storil je najbolje! — To je bila pa le ena vrsta grehov, katere smo bičali — in jih bomo še.

Danes moramo ponovno, ker imamo novih slučajev, naglasiti nasproti slovenski javnosti neko resnico, ki je naravnost škandalozen pojav, katerega treba zatreti. Ta škandal je — strah starišev pred profesorji in učitelji, ki so utaborjeni v „Goriški Čitalnici“. — V mestu in na deželi je veliko starišev, ki imajo otroke v vadnicah, na učiteljišču ali na gimnaziji, in naprednjaki trepečejo za usodo svojih otrok. — In zaradi otrok se bojé preočitno nastopati po svojem prepričanju. — Nekdo ima dva otroka, ki bosta kmalu za šolo, pa že zdaj se boji klerikalnih učiteljev in profesorjev, ki nosijo zvonec v „Čitalnici“. — Nekdo bi moral podpisati le vabilo na napredno zabavo, pa ga ni, ker se boji za svoje otroke. — Drugi ne gre nikamor, v „Čitalnico“ noče, ker ni klerikalec, na napredne veselice se pa boji — zaradi svojih otrok, katerih usoda je v kremplјih c. kr. čitalničarjev.

Odveč bi bilo vprašanje, v koliko je tak strah opravičen, ker odgovor je težko podpreti z dokazi. Toda tako močno in povsod razširjen strah pred čitalniškimi c. kr. kavci je sam zase že najhujši dokaz, da živimo v — škandaloznih razmerah.

Umevno je, da podobnih razmer ni mogoče mirno gledati, zato jim napovedujemo boj do nestrpnosti. Da bodo imeli naši stariši, ugledni možje, posestniki, trgovci, obrtniki, torej davkoplačevalci toliko in take vrste strah pred c. kr. učitelji ali profesorji, ki so došli v Gorico s trebuhom za kruhom, kateri si morajo služiti s poštenim in nepristrankim delom, — proti takemu škandalu moramo najsvečaneje protestovati.

Več bomo še govorili!

Današnja priloga obsega 4 polne strani, v kateri smo ponatisnili podlistek od zadnjič, ker je bil nekaj pomešan, in sicer tako, da je bilo težko najti pravi red. — Tudi se je zgodila neprilika, da je bilo za nekoliko naročnikov premalo iztisov, katerih ni bilo več mogoče dotiskati. Prosimo oproščenja za ta prvi slučaj. — Zato je ponatisnen vsaj ves podlistek.

„Kdor plača“ — klerikalna podlost. — Z brezobraznostjo, ki nima primere v slovenskem časopisju, je odgovorila farovška dekla „Gorica“ na naše izjave o — oglasih in načelu, ki nas danes vodi. „Gorica“ poželjivo gleda po oglasih, katerih — kakor pravi — mrgoli v „Soči“ in „Primorcu“ (ni sile, bi bilo lahko še več!), padla je s tem na najnižjo stopinjo obskurnih brezdomovinskih lističev, ki živé o reklami, da priporoča tistega, ki več plača, — da „Soča“ odklanja odgovornost za vsebino in obliko oglasov, brez ozira na to, ali je „priporočena“ tvrdka vredna priporočila ali ne. Po daljšem javkanju, s katerim bi rada malce podražila slovenske trgovce in obrtnike, pravi, da „Soča“ laže, ako trdi, da se vsi slovenski listi držé načela „Kdor plača“.

Od časopisa, ki na tako bedast in podel način hruli druge, bi pričakoval vsakdo, da se sam ravna po načelih, katere vsiljuje celo nam. — Toda, čitatelji, vzemite isto številko „Gorice“ in poglejte na zadnjo stran. — Tam dobite priporočilo poljskega čifuta v Galiciji, ki ponuja katoliškim čitateljem „Gorice“ — „po 4 pare čevljev samo za 2 gld. 50 kr.“ in sicer so to en par možkih in en par ženskih „za zvezati“ in en par možkih pa en par ženskih modnih čevljev. Saperlot, to je kupčija, štiri pare tako izbornih čevljev samo za 5 kronic. — Tak oglas v „Soči“ zna vsakdo prav ceniti, ker vé, da „Soča“ odklanja vsako odgovornost za obliko in vsebino, kar je tiskano v glavi lista, ali za čitatelje pobožne „Gorice“ je silno nevaren, ker ta peklenska zapeljivka slovenskega ljudstva pravi, da ona se ozira na to, ali je oglas vreden priporočila, in ta torej je vreden, sicer bi ga ne sprejela.

Ali ni to naravnost brezvestna katoliška konkurenca našim čevljarjem!! — „Gorica“ nas utegne zavrniti, da je imela isti oglas tudi „Soča“. Je res, ali odgovornosti ni prevzela zanj nikake, dočim „Gorica“ pravi, da je poljski žid vreden priporočila. — I nu, poljski žid je poslal „Gorici“ oglas (in to najbrže na ponudbo iz Gorice, ker oglase nedostojno lové po svetu z lažnjivo samohvalo, kakor smo že razkrili!) in ta ga je rada sprejela, kajti „kdor plača“ je geslo tudi tam pri bankerotni katoliški vlačugi v ulici Vetturini.

Malo niže je čitati zopet oglas dunajskega čifuta Rundbakina, ki napoveduje vojno trem slovenskim trgovcem s šivalnimi stroji. Čifut ponuja v katoliškem listu za 49 K stroj, čegar štacunska cena je 90 K, in za 77 K stroj, ki stane sicer 150 K. — In „Gorica“, dosledno po njeni izjavi, se je prepričala, da je ta čifut vreden priporočila, zato ga seveda kar najtopleje priporoča brumnim katoliškim ovcam in koštrunom. „Soča“ bi nikdar ne prevzela tolike odgovornosti, „Gorica“ pa — ker čifut plača!! — In tako se ravna „Gorica“ vsakikrat, ko je ujela kak oglas, še Bog da se je kdo oglasil.

Čitatelji vidijo, kako podla, kako brezvestna, kako skrajno nesramna je bankerotna banda tam okrog „Gorice“. — Da bo pa malo več jasnosti, vprašamo „Gorico“: Povejte, katere oglase iz tujine ali od domačih Lahov ste zavrnili, ker ste hoteli varovati domačine?! — Mi odgovarjamo: Ni jednega niste zavrnili, pač pa ste jih lovili z okrožnicami, z nedostojnimi in lažnjivimi poročili v časniških katalogih, in tudi osebno. — Povejte dalje: kateri klerikalni listi se ravnajo drugače nego „Soča“?! Na dan z barvo, bankerotna banda, ki spadaš na zatožno klop.

Ali si je mogoče misliti bolj drznega čela od strani neke bande, in v trenotkih, ko stoji v Gorici pred dvojim konkurzom in na deželi pred jednim ter se imajo zahvaliti le naši brezmejni prizanesljivosti, da še vedno molčimo. In vzpričo tako obupnega položaja se drznejo katoliški lopovi govoriti o nesolidni kupčiji pri „Soči“, ko so sami v konkurzu, so oškodovali slovensko ljudstvo za ogromne svote ter diskreditovali slovensko stvar tako strašno, da bo treba velikanskega napora naprednjakov, da si Slovenci v Gorici zopet pridobimo dostojno imé. — Bankerotna banda naj se le skrije, da je solnce ne obsije več! — Toliko danes! Drugo bo vse še sledilo, le pripravite se, katoliški sleparji našega naroda!

Kolesarsko društvo „Gorica“ je imelo dne 24. t. m. redni občni zbor. Rešile so se točke dnevnega reda ter volitev novega odbora, kateri je: gg. dr. Dragotin Treo, predsednik, dr. Rudol Gruntar, podpredsednik, Drufovka Rudolf, tajnik, Avrelij Bisail, blagajnik, Anton Pezdič, rednik, Ig. Saunig, podrednik, odbornika: gg. Jos. Dekleva in And. Gabršček.

Kmetijski shodi. — Jutri ob 3. pop. bo predaval potovalni učitelj za kmetijstvo g. A. Štrekelj v Št. Ferjanu o predmetu, kako se nam je pripravljati trtno uš, na Svečnico pa v Rihembergu o predmetih: 1. Na kaj pazimo, predno zasajamo nov vinograd, 2. naše kleti in naše kletarstvo.

Izpred sodnije. — Sporočili smo svoj čas o kazenski zadevi, katero je bila naperila gospa Terezija Jonko proti bovškemu sodniku g. dr. Viktorju Ahazhizhu. Pri prvi inštanci je bil imenovani sodnik oproščen obtožbe radi razžaljenja časti, ker je kazenski sodnik bil mnenja, da je sicer g. dr. V. A. pri zapuščinski razpravi po pok. Matiji Jonko rabil proti g. T. J. razžaljive besede, da pa iste ni izgovoril z razžaljivim namenom, marveč preveliko vnemo za neke maloletne otroke, ki bi bili baje prizadeti.

---

nosti. Celo svetnik bi že izgubil potrpežljivost. Sedaj mi je tega že dovolj!«

Vsi so umolknili ter čakali, da se knezu jeza nekoliko pomiri. Ana Danuta se je radovala, vidé, da si jemlje knez to reč tako k srcu, ker je vedela, da je on sicer jako strpljiv, vendar pa odločen ter da ne bo miroval, dokler ne izvede tega, kar si je bil namenil.

Čez trenutek spregovori duhovnik Višonjek:

»Nekdaj je vladala v križarskem redu pokorščina, in noben komtur ni smel brez mojstrovega dovoljenja in brez dovoljenja kapitule pričeti ničesa na svojo roko. Radi tega jim je dal Bog v oblast tako znatne dežele in jih povišal nad vsako drugo pozemeljsko moč. Toda sedaj med njimi ni pokorščine, ni resnice, ni poštenja niti vere. Ničesar drugega nego pohlep in pri tem taka zloba, kakor bi ne bili ljudje, marveč volkovi. Kako naj tudi ubogajo zapovedi velikega mojstra, ali kapitule, ko pa ne slušajo niti božjih zapovedij? Vsakteri sedi v svoji trdnjavici kakor kak samostojen knez... in drug drugemu pomaga v hudobiji. Mi se pritožimo velikemu mojstru, oni pa se mu upró. Mojster zapove, naj nam oddadó deklico, oni pa jo pridržé, ali pa celo porečejo: „Pri nas je ni, ker mi je nismo odnesli.“ Ako jim naroči, naj prisežejo, — prisežejo. Kaj nam je torej storiti?«

»Kaj storiti?« reče gospod iz Dolgega lesa. »Jurand naj odide v Spihov. Ako so jo ugrabili radi odkupnine, ali za to, da jo zamené za de Bergova, morajo to naznaniti, toda tega ne sporočijo nikomur drugemu nego Jurandu.«

»Odnesli so jo oni, ki so dospeli v lovski gradič,« reče knez.

»Zato jih mojster pokliče pred sodišče, ali dovoli, da se bojujejo z Jurandom.«

»Oni se morajo boriti z menoj!« zakliče Zbišek, »kajti jaz sem jih prvi izzval.«

Jurand odtegne roke od lica ter vpraša:

»Kateri so bili v lovskem gradiču?«

»Ondi sta bila Danveld in stari de Löve ter dva brata Gotfried in Rotgier,« odvrne duhovnik. »Pritoževali so se in zahtevali, naj vam knez zapove izpustiti de Bergova iz sužnosti. Toda knez, ki je poizvedel od Fourcî-ja, da so vas Nemci prvi napadli, je njih zahtevo odklonil in jih odpravil.«

»Pojdite v Spihov,« reče knez, »kajti oni se tam oglasé. Doslej tega bržkone niso storili radi tega, ker je služabnik tega mladega viteza vitezu Danveldu roko izpahnil, ko jim je bil donesel poziv na dvoboj. Pojdite v Spihov, in kadar se oni oglasé, pa mi to sporočite. Oni vam pošljejo hčerko za de Bergova, toda jaz navzlic temu ne opustim maščevanja, ker so osramotili tudi mene, ko so jo odnesli iz mojega gradiča.«

Tu se znovič razsrdi, ker so bili Križarji že izčrpali njegovo potrpežljivost, in čez nekaj časa dodá:

»Ej, dolgo so pihali v ogenj, končno pa si osmodé gobce.«

»Oni bodo tajili,« reče duhovnik Višonjek.

»Brž ko Jurandu naznanijo, da je deklica pri njih, ne bodo mogli dalje tajiti,« odvrne že nekoliko nestrpljivo Mikolaj iz Dolgega lesa. »Verjamem, da je ne držé kje blizu meje in da so jo odpeljali v kak oddaljen grad, ali celo na morski otok, kakor je bil prav povedal Jurand, toda svojemu mojstru ne bodo mogli utajiti, da je oni niso ugrabili.«

Jurand pa jame ponavljati s čudnim, ali ob enem strašnim glasom:

»Danveld, Löve, Gotfried in Rotgier!...«

Mikolaj iz Dolgega lesa še naroči, naj se odpošljejo vešči in spretni ljudje v Prusijo, ki poizvedó v Ščitni in Jansburgu, če se mar Jurandova hči ne nahaja ondi, in v slučaju, ako je ni, kam so jo odpeljali. Knez vzame svojo koščeno palico v roke ter odide, da razdá svoja poslednja povelja, kneginja pa se obrne k Jurandu, da ga nekoliko potolaži.

»Kako se imate?« ga vpraša.

On je nekaj časa molčal, kakor bi ne bil slišal njenega vprašanja, potem pa naglo dejal:

»Kakor bi me kdo zbodel v staro rano.«

»Torej zaupajte v usmiljenje božje; Bog vam povrne Danuško, ako jim oddaste de Bergova.«

»Dal bi jim celo svojo lastno kri.«

Kneginja je omahovala, ali mu naj že sedaj omeni poroko, vendar pa si je premislila, ker ni hotela še huje razžaliti nesrečnega Juranda; vrhu tega pa jo je tudi prevzel neki tajni strah. Ko jo bosta iskala z Zbiškom, naj mu Zbišek o tej priliki to pove,« je dejala. »Sedaj bi se mu lahko vse zmešalo v glavi.« Zato je rajše govorila o nečem drugem.

»Nas ne smete dolžiti,« je rekla. »Prišli so ljudje z vašim pismom, opremljenim z vašim pečatom, v katerem je stalo črno na belem, da ste jako bolni, da vam ugaševa pogled in da hočete še enkrat videti svoje dete. Kako smo mogli nasprotovati in ne izpolniti očetovske zapovedi?«

Jurand se jej prikloni in odvrne:

»Jaz ne dolžim nikogar, milostljiva gospa.«

»Verjemite pa tudi to, da jo vam Bog vrne, kajti Njegovo oko čuje nad njo. On jej pošlje pomoč, kakor jej jo je bil poslal na poslednjem lovu, ko nas je napadel divji tur in je Gospod Jezus navdihnil Zbiška, da nas je ohranil. Le malo je manjkalo, da ni prišel sam ob življenje ter je bil tudi dolgo bolan, vendar pa je

Na vsklic g. T. J. se je vršila razprava dne 17. t. m. Izidom te razprave je bil sodnik g. dr. V. A. krivim spoznan ter se je smatralo kot obteževalno okoliščino ravno to, da je razžaljive besede govoril tekom razprave kot sodnik proti jasnemu določilu § 82. sodnega opravilnika. Obsojen je bil na 100 kron globe.

Novo gimnazijsko poslopje v Gorici. — Ker je staro gimnazijsko poslopje tako, da je zadnji čas, da se misli na zgraditev novega modernega poslopja za to srednjo šolo, se je pričelo neko gibanje, katero kaže, da dobi Gorica novo gimnazijsko poslopje. Laška poslanca Lenassi in Verzegnassi sta bila pri naučnem ministru, s katerim sta se pomenkovala zlasti o tem, kje naj bi se postavilo novo poslopje. Sedaj čakajo v ministerstvu še na poročilo izvedenca, ki na povabilo vlade poda o tej stvari svoje mnenje.

Konja in kočijo ukradel. — Neki 17 letni mladenič Martin Mrak iz Čepovana je bil v Kobaridu, kjer je v noči na 29. t. m. ukradel Miklaviču „Niniju“ konja in kočijo ter se odpeljal kdo ve kam.

Vol ga je pobodel. — Na živinskem trgu je pobodel v četrtek vol Alojzija Kaminščeka s Kanalskega. Vol je last Andr. Rebka. K sreči pa ga ni nevarno ranil, marveč je poškodba le lahka. Poškodovanec je dobil takoj zdravniško pomoč.

Iz bolnišnice oditi je hotel na vsak način 63 letni Ivan Batistič, dasi je bil tako bolan na bronhiti, da je bilo pričakovati v kratkem času smrt. Seveda so mu vsi odsvetovali, naj tega ne stori, ali mož se je vseeno vzdignil ter s tresočim se korakom počasi prilezel na cesto. Ali tu je storil par korakov ter padel. Na to so ga seveda zopet prenesli v bolnišnico, ali komaj so ga položili v posteljo, je umrl.

V Doblarju pri Ročinju so začutili v hiši Goljevi v noči od 25. na 26. t. m. nakrat nekak ropot. Gospodinja je stopila radi tega iz sobe, ali ko je zagledala dva človeka, je zakričala ter poklicala na pomoč sina Andreja. Le ta je priskočil hitro ter spoznal enega onih dveh, nekega Ivana Juga, ki je pomagal včasih Goljevim na polju. Vprašal ga je, kaj išče po noči v hiši, in ker ni dobil odgovora, ga je udaril. Jug pa mu je vrnil z nožem v trebuh. Sin Andrej se je onesvestil ter padel na tla v krvi. Jug je zbežal, njegov tovariš pa jo je bil potegnil že poprej. Ranjenega sina Andreja so prepeljali v goriško bolnišnico, kjer pa najbrže umrje.

Uzoren policijski red. — Cerkno postaja imenitno. Imenitne poglavarje ima, može najbistrejšega uma, kaj čuda, ako so tudi njihove odredbe jako imenitne. Med te imenitnosti spada tudi policijski red, katero je izdalo slavno županstvo v Cerknem. Pod točko 4. tega reda čitamo n. pr.: „Prepovedano je, bodisi kjerkoli, igrati s kroglami pred sv. mašo. Tudi so prepovedane vsakoršne igre za gotov denar“. — Pred sv. mašo se ne sme s igrati kroglami. Kdaj pa se sme? Ali med sv. mašo? Menda že, ker se prepoved glasi le za pred sv. mašo. Tolmačiti se pa dá ta ukaz tudi tako, da se sploh ne sme igrati drugače nego le med sv. mašo, kajti pred sv. mašo je ves drugi čas, in od dneva do dneva ni velike razlike. Pa tudi vsakoršne igre za gotov denar so prepovedane. Ta je pa tudi lepa. Kdor igra n. pr. „trešet“ ali „briškolo“ ali tarok, seveda za denar, v cerkljanski občini, ni nikdar gotov, da mu ne pošlje g. župan policaja na vrat, kakor tudi sme prijeti fante, ako n. pr. igrajo kje ob kraju cerkljanske občine s kroglami pred s. mašo. Take odredbe imajo strašno široko podlago, ali vidi se jim, da so pristno klerikalne. Kakšnega naprednjaka znajo celo pograbiti po teh „paragrafih“, ali klerikalci bodo še dalje kroglali „pred sv. mašo“ in igrali za denar! Tako postavljen policijski red pa se da porabiti izvrstno proti naprednjakom! Bomo videli, kako ga bodo rabili.

„Kmetska Čitalnica“ v Podmelcu vabi na veselico, ki bode v nedeljo dne 8. febuvarja 1903 s sodelovanjem domačega, pevskega in tamburaškega zbora. Začetek točno ob 7. uri zvečer.

Telovadno društvo „Goriški Sokol“ vabi na redni letni občni zbor v društveni telovadnici na Svečnico 2 febr. t. l. ob 2. popoldne. — Dnevni red po pravilih. V Gorici, 24. jan. 1903. — Odbor.

Službe išče 29-letni mladenič. Želi vstopiti kot služabnik vali vratar. Ponudbe sprejema naše upravništo.

Razgled po svetu.

Državni zbor. — V seji v sredo je prišla zbornica do prvega čitanja vojne predloge. Posl. Breiter je utemeljeval svoj predlog, naj bi se razpravljalo o drugih vladnih predlogah pred razpravo o vojni predlogi. Rekel je med drugim, da je na tisoče in tisoče delavcev brez kruha in brez dela, tovarne so zaprte in navzlic gospodarski krizi v naši državi zahteva vlada že novih žrtev za vojsko, in to samo za brambo dinastije. Treba je imeti mnogo poguma, da se odira državljane le v ta namen, je rekel govornik. Zazvorka je povdarjal, da Avstrija nima od trozveze nikake koristi, ali vlada se sklicuje vedno na njo, kadar zahteva povišanje vojnih troškov. *Nemčija se je postavila v sladkornem vprašanju proti interesom Avstrije in s carinskim tarifom hoče tudi nam škodovati.* Klofač je govoril, da parlament nima dovolj poguma, da bi se obrnil proti vojni predlogi, in češki radikalci so iskali zaman 65 poslancev, ki bi bili pripravljeni preprečiti razpravo o vojnem zakonu. Treba bi bilo začeti hraniti na civilni listi in vojnih troških. Glavni vzrok militarizmu je roparska manija Nemčije. Dr. Kramář je opravičeval postopanje mladočeškega kluba, ker je sklenil, da se vojna predloga ne obstruira. Vlada bi sicer spravila vojno predlogo pod streho najrajše s § 14., ali tako se da vendar marsikaj spremeniti. Ne radi vlade, marveč radi države so dopustili razpravo o vojni predlogi. Ministerski predsednik je med drugim v kratkem govoru omenil, da smatra vlada za najpotrebnejšo svojo akcijo spravo med Čehi in Nemci.

Brambovski minister Welsersheimb je odgovarjal na pritožbe gledé postopanja z vojaštvom. Vesti o mobilizaciji so izmišljene. Omenjal je nov vojni zakon ter opuščenje vladne namere poklicati 6000 nadomestnih reservistov v stalno službovanje.

Finančni minister je dokazoval potrebo, da pristopi tudi naša drzava konvenciji, ker sicer postane izolirana. Začetkom seje v petek se je pritoževalo več govornikov, da zborujejo v prostorih zbornice neparlamentarci. Seja se je prekinila, da odidejo oni, ki bi utegnili biti še nepoklicani v zbornici.

Križa v mladočeškem klubu. — Predsednik dr. Pacak se je odpovedal načelstvu ter odložil svoj mandat za drž. in dež. zbor. Povod temu je nasprotstvo v stranki glede politike in pa govor dr. Forta v Kolinu.

Tržaški magistrat in slovenščina. — Dolgo časa se je branil mestni magistrat izdati vsako le najmanjšo reč pisano v slovenskem jeziku. Nò, po hudem boju od strani Slovencev je izdal te dni prvo slovensko oznanilo za okolico. Tiče se pa vojaških stvarij, zato je najbrže posegla tu vmes kaka druga moč. Ali zgodilo se je, da je izdal magistrat slovensko naznanilo kljub temu, da so ti gospodje ponovno in slovesno prisegali, da kaj takega ne storijo nikdar.

Železnica iz Lesec na Bled. — Železniško ministerstvo je izdalo veleposestniku Pavšlerju v Kranju dovoljenje za tehnična preddela ozkotirne električne železnice od železniške postaje Lesce na Bled.

Motorni vozovi na c. kr. državnih železnicah. — Železniško ministerstvo se bavi z vprašanjem, kje je uvesti na progah c. kr. drž. železnic motorne vozove; to je na takih črtah glavnih prog ali lokalnih železnic, kjer je ali vedno ali pa večkrat velik lokalni promet, glede katerega pa navadna železnica ne more vstreči občinstvu. Ti motorni vozovi bi vozili na glavni progi s hitrostjo 40 km na uro, na lokalnih železnicah pa s hitrostjo 30 km.

Nemške uradnike importirajo v Dalmacijo, zlasti v politični službi. Tako je bil te dni imenovan namestništvenim koncipistom za Dalmacijo neki vit. Rainer zu Harbach, ki je preskočil kar 10 drugih souradnikov.

Prvi slučaj v habsburški rodbini je odredba, s katero je naš cesar kaznoval princezinjo Lujizo in ji odvzel vse pravice. Ako bi princezinja Lujiza prišla na avstrijska tla, bi bila izgnana. — Z druge strani se poroča, da ima toskanski dvor neko hišno postavo, vsled katere bo princezinja kljub izbacnjenju z avstrijskega dvora imela lahko naslov velike vojvodinje toskanske.

Velik požar je bil dne 27. t. m. v norišnici Colney-Katch v severnem delu Londona. Vel je hud veter, naprave za vodovod niso zadostno vspevale, tudi ognjegasci baje niso bili kos nalogi, pogasiti tak ogenj, vsled česar je poginilo nad 50 ljudij, katere so našli v posteljah ali pa v kotéh po sobah. Požar je bil nekaj strašnega, ker je gorelo ob hudem vetru nenavadno hitro, vmes pa se je razlegal krik in vik ubogih bolnikov, katerih je v tej norišnici okoli 2000.

Lynchu, to je onemu irskemu poslancu, ki se je bojeval v vrstah Burov proti Angležem ter so ga te dni obsodili na smrt, so spremenili kazen v dosmrtno ječo. Ali nadaljna amnestija se pričakuje tekom par let.

Vseslovanska umetniško-obrtna razstava v St. Peterburgu in — Slovenci. — Na poziv predsednika trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, g. Jos. Lenarčiča, so se v začetku tega meseca sestali zastopniki korporacij, zastopov in večih društev, ki glede razstave prihajajo v poštev, in se združili do sestave definitivnega odbora v provizoričen odbor z gospodom Lenarčičem na čelu in sklenili: 1. Poskusiti je, da se Slov[illegible] deleže razstave kakor narodna sk[illegible]. 2. v ta namen je v Ljubljani sestaviti osr[illegible]nji odbor in se obrniti do vseh izvenkranjskih slovenskih odločilnih činiteljev, da v svojem okrožju ustanove krajevne odbore, ki bi jim bila naloga, da v svojem okolišu podpirajo težnje odbora — pred vsem, da iščejo udeležencev za razstavo — in ki bi poslali po dva odposlanca v osrednji odbor. V izvršitev teh sklepov se je začasni odbor obrnil do vseh izvenkranjskih slovenskih deželnih poslancev s prošnjo, da stopijo v dotiko z vsemi činitelji v svoji deželi, ki bi jih bilo glede razstave upoštevati, se posvetujejo z njimi o pričujoči stvari in ob ugodnem vspehu posvetovanja store primerne korake, da se osnuje krajevni odbor za razstavo. Ko začasnemu odboru dojdejo tozadevna poročila, se povabijo vse korporacije in društva na Kranjskem, ki prihajajo glede razstave v poštev, in pa krajevni odbori izven Kranjske, da pošljejo svoje zastopnike na shod, na katerem se sestavi definitivni osrednji odbor.

Razne vesti. — Zgorela sta v Senju na Hrvatskem zakonska Mrzljak. Njej je padla svetilka iz rok, ko je šla po stopnjicah, on je priskočil na pomoč, ali opekla sta se tako hudo, da sta kmalu na to umrla. — V Borovljah si je 30 letna omožena Marija Božič prerezala vrat. Bila je umobolna. — V Celovcu je ustrelil 18 letni trgovski pomočnik kuharico Hameršal. Vzel je samokres, in nevede, da je nabasan, v šali pomeril v kuharico ter jo smrtno zadel. — V Celovcu bodo zidali novo vojašnico za deželne brambovce, ki bo stala okolu 900.000 K. Tudi v Trbižu bodo zidali novo vojašnico.

Plesne svile od 60 kr. meter in više, zadnje novosti, franko in **colnine prosto** doposlane v hišo. Bogata izbirka uzorcev na zahtevo. **Tovarna svile Henneberg v Curihu.** 4

ubranil mene in Danuško. Za to pa mu je tudi knez dal pas in vitežke ostroge. Glejte, roka Gospodova počiva nad njo. Zelo mi je je žal. Mislila sem si, da pride z vami, in da tu zagledam svojo priljubljeno Danuško, toda med tem...«

Glas se jej je tresel in solze so jej privrele iz očij. Ali iz Juranda izbruhne na beli dan doslej potlačevana bolest nalik hudi uri. Z obema rokama se pograbi za svoje dolge lase ter jame trkati z glavo ob steno, kličoč iz vsega grla:

»Jezus! Jezus! Jezus!«

Toda Zbišek skoči k njemu, potrese ga z vso močjo za rame in zakliče:

»Midva morava na pot! V Spihov!«

XII.

»Čegavi so ti ljudje!« vpraša nakrat Jurand, zdramivši se za Radzanovem iz zamišljenosti kakor iz snù.

»Moji,« odvrne Zbišek.

»Ali so moji res vsi poginili?«

»Sam sem jih videl mrtve v Nedziboru.«

»Ni jih več mojih starih tovarišev!«

Zbišek mu ne odgovori besedice, in tako sta šla molčé dalje, ker sta hotela čim najpoprej dospeti v Spihov, pričakujé, da ondi morda že najdeta Križarje. Na srečo je nastal zopet mraz, da so pota zmrznila, da so mogli urneje potovati. Ko je napočil večer, je postal Jurand zopet bolj zgovoren. Jel ga je izpraševati po onih Križarjih, ki so bili dospeli v lovski gradič, in Zbišek mu je povedal vse o njih pritožbi, o njih odhodu, o smrti gospoda de Fourci-ja, o dejanju svojega služabnika Čeha, kateri je tako grozno pohabil Danveldovo roko. Pri tem pripovedovanju se spomni zlasti neke okoliščine, in sicer te, kako je dospela v gradič ona žena, ki je prinesla zdravilni balzam. In takoj je jel izpraševati po njej Čeha in Sanderusa, toda nobeden od nju ni vedel, kaj se je zgodilo ž njo. Zdelo se jima pa je, da je odšla s temi ljudmi, ki so prišli po Danušo, ali kmalu za njimi. Zbišku je prišlo sedaj v glavo, da je ta ženska utegnila biti tjekaj poslana v ta namen, da bi one ljudi opozorila na to, ako bi bil Jurand slučajno sam v gradiču. V tem slučaju bi se oni ne bili izdali za njegove ljudi, marveč so gotovo imeli pripravljeno kako drugo pismo, katero bi bili oddali kneginji namesto onega izmišljenega. Vse je bilo osnovano s peklensko zvijačo, in mladi vitez, ki je doslej le površno poznal Križarje, si je sedaj prvič domislil, da za nje ne zadoščajo le pesti, marveč da jih je treba zmagati tudi z glavo. Ta misel mu je bila pa zelo neugodna, ker je v svoji preveliki tugi za ženo koprnel samo po boju in krvi. Tudi Danušine rešitve si ni predočeval drugače nego s celo vrsto bodisi posameznih ali skupnih borb, toda sedaj je spoznal, da bo morda treba hrepenenje po maščevanju in zaplenitvi šapeljev privezati kakor medveda na verigo in iskati novih sredstev za rešitev Danuše. Premišljujé o tem je obžaloval, da nima na svoji strani Matijca, ki je bil takisto zvit kakor hraber.

Odločil se je, da pošlje Sanderusa v Sčitno, da ondi poišče ono ženo ter poizve od nje, kaj se je zgodilo z Danušo. Rekel je sam sebi, da stvari sami ne bo dosti škodovalo, ako bi ga Sanderus hotel tudi izdati; v nasprotnem slučaju pa mu je mogel doprinesti dokaj uslug, ker je imel on v svoji trgovini povsod odprt pristop.

Hotel pa se je še poprej posvetovati z Jurandom, toda odložil je to reč do Spihova, a to največ radi tega, ker je bila že nastala noč in je Jurand po svojem velikem naporu, po bolečini in tugi končno zaspal na svojem visokem sedlu. Toda Jurand ni spal, marveč je le zato jezdil s pobešeno glavo, ker ga je grozna nesreča hudo potlačila. Neprestano je mislil na njo, srce mu je bilo polno bojazni in tuge, toda končno je dejal:

»Za-me bi bilo bolje, ko bi bil zmrznil pod Nedziborom. Ali si me ti izkopal?«

»Jaz z drugimi tovariši.«

»In na onem lovu si mi rešil dete?«

»Kaj sem hotel storiti drugega?«

»In tudi sedaj mi hočeš pomagati?«

In v Zbišku je izbruhnila na dan tako velika ljubezen za Danušo in mržnja na Križarje, da je vstal na svojem sedlu ter spregovoril skozi stisnene zobe:

»Čujte, kaj vam povem: Ako bi imel tudi z zobmi razgrizti pruske zidove, vendar bi to storil, samo da jo osvobodim.«

Na to je nastalo za trenutek molčanje. Maščevanja željna in razbrzdana Jurandova narav se je enako oglasila z vso močjo pod vplivom Zbiškovih besed. Zaškripal je z zobmi v temi ter ponavljal večkrat:

»Danveld, Löve, Rotgier, Gotfried.«

V duhu pa si je mislil, da jim oddá do Bergova, ako to zaželé; da jim dá še celo odkupnino, ako bodo zahtevali, naj si bi moral oddati tudi ves Spihov. Toda pozneje gorjé njim, ki so mu odnesli njegovo edino dete!

Vso noč ni zatisnil očesa. V jutro so ga komaj spoznali, tako grozno se mu je spremenilo lice v tej noči. Juranda je ganila Zbiškova bolest in strast, radi tega je dejal:

»Pokrila te je z ovojem, odtegnila te smrti — vem, to vem. Ali jo nemara ljubiš?«

Zbišek mu pogleda naravnost v oči ter odvrne zelo resno:

»Ona je moja žena!«

Toda Jurand vstavi konja ter pogleda v Zbiška, od osupnenja pomežikujé z očmi.

»Kaj praviš?« vpraša.

»Pravim, da je ona moja žena in jaz sem njen mož.«

Vitez iz Spihova si zakrije z roko oči, kakor bi ga nakrat zadela strela; ne reče pa ničesar, marveč požene svojega konja na čelu karavane in tako so jezdili moičé dalje.

XIII.

Zbišek, ki je jezdil za njim, se dolgo ni mogel premagovati in rekel je sam sebi: »Rajše vidim, da izbruhne njegova jeza, nego to, da tako molči! Radi tega zdirja za njim, trči s svojim stremenom ob njegovo streme in spregovorí:

»Cujte, kako je to bilo. Kaj je Danuška v Krakovu za-me storila, to vam je znano, toda tega še ne veste, da so mi v Bogdancu prigovarjali, naj se ožením z Jagjenko, hčerko Ziha izZgorelic. Moj stric Matija je to hotel, njen oče Žih je to hotel, pa tudi najin sorodnik, opat, je to hotel. Toda čemu naj vam na dolgo pripovedujem to? Deklica je poštena in lepa, pa tudi njena dota bo precejšnja. Toda to se ni smelo zgoditi. Bilo mi je za Jagjenko žal, pa še huje mi je bilo žal za Danuško, torej sem pohitel na Mazoveško, kajti odkritosrčno vam povem, da brez nje nisem mogel dalje živeti. Spomnite se, kako ste jo tudi vi ljubili, spomnite se. In ne boste se čudili.«

In Zbišek je prenehal, čakaje na besedo iz Jurandovih ust, toda on je le molčal. Zato Zbišek nadaljuje:

V lesnem gradiču mi je dal Bog, da sem kneginjo in Danuško rešil na lovu pred bikom. In kneginja je takoj rekla: »Sedaj Jurand ne bo več nasprotoval, marveč si bo prizadeval, nagraditi te za to.« Toda jaz je niti takrat nisem mislil vzeti brez vašega dovoljenja. Ni se mi godilo dobro. Žival me je bila tako pohabila, da je le malo manjkalo, da nisem izpustil duše. Pozneje pa so, vedite, prišli po Danušo ti ljudje, ki bi jo imeli odpeljati v Spihov, jaz pa še vedno nisem mogel vstati s postelje. Mislil sem si, da je odslej več ne zagledam, ker sem si domišljeval, da jo odpeljete v Spihov ter oddaste komu drugemu. V Krakovu ste bili takrat odločno proti meni. Mislil pa sem tudi, da gotovo umrem. O, veliki Bog, kaka je bila ona noč! Samo trpljenje, sama žalost. Mislil sem si, da ne zagledam več solnca, kadar ona odide. Vam je znana človeška ljubezen in človeška bolečina...«

Pri teh besedah strepeta Zbišku glas, dasi je bil sicer bolj trdega kova, vsekakor pa se premaga in reče:

»Ljudje so prišli po njo na večer in hoteli so jo takoj vzeti, toda kneginja jim je naročila počakati do jutra. In tedaj mi je Gospod Jezus poslal misel, naj se poklonim kneginji ter jo poprosim za Danušo. Mislil sem si: Imel bom vsaj to jedino tolažbo, ako mi je le usojeno umreti. Spomnite se, da je deklica imela oditi, jaz pa ostati bolan in blizu smrti. Ni bilo torej časa prositi vašega dovoljenja. Kneza ni bilo v lesnem gradiču, kneginja pa je omahovala, ker se ni imela s kom posvetovati. Končno sta se me z duhovnikom Višonjkom vendarle usmilila, in duhovnik Višonjek je naju zvezal. Moč božja, pravica božja...

Jurand mu seže v besedo:

»In kazen božja...«

»Čemu bi imela tu biti kazen božja?« vpraša Zbišek. »Spomnite se, da so poslali po njo pred poroko in da bi jo bili brez dvoma odnesli, ako bi tudi poroke ne bilo.«

Toda Jurand mu zopet ne odgovorí ničesar, kajti jezdil je dalje ves zamišljen, mračen in otrpnel, da se je Zbišek končno prestrašil, čeprav mu je zelo odleglo kakor človeku, ki je končno izbleknil dolgo zatajevano tajnost, in si jel očitati v duhu z nemirom, ki je neprestano naraščal, da se je stari vitez močno razsrdil nanj in da bodeta odslej drug proti drugemu kakor tujca in nasprotnika.

In vsled tega ga je prevzela velika malosrčnost. Nikdar mu še ni bilo tako tesno pri srcu, odkar je bil odšel iz Bogdanca. Zdelo se mu je, da ni sredstva več, da bi si pridobil Juranda, in kar je še huje, da mu tudi Danušina rešitev nič ne bo hasnila ter ga v bodočnosti čaka le največja beda in nesreča. Toda ta malomarnost ni trajala dolgo, marveč se je takoj spremenila v srd in žejo po boju in krvi. Ako noče sloge, nù, pa bodi nesloga, naj se potem zgodi karkoli hoče. In pripravljen je bil nastopiti celo proti Jurandu. Polastila se ga je želja: biti se s komur si bodi, samo da si olajša gorjé, pomiri svojo bolečino in jezo ter najde nekako tolažbo.

Med tem dospó do krčme na razpotju, kateri so rekali »Svetlik«, v kateri je Jurand navadno počival in krmil konje. Nehoté je to storil tudi sedaj. Čez trenutek sta bila oba, on in Zbišek, v posebni sobi. Nakrat pa se vstavi Jurand pred mladim vitezom, ga ostro pogleda in vpraša:

»Ti si torej prišel semkaj za njo?«

Zbišek mu odvrne skoro rezko:

»Mar mislite, da bom to tajil?«

Na to pogleda naravnost v Jurandove oči, pravljen z jezo odvrniti njegovo jezo. Toda na licu starega bojevnika ni bilo opaziti jeze, marveč le bridko in brezmejno tugo.

»Tudi mojega otroka si rešil,« vpraša čez trenutek, »in mene si izkopal iz snega.«

Zbišek ga začuden in prestrašen pogleda, bojé se, da se mu morda ne blede v glavi, ker je vprašal znovič to, kar je že vprašal poprej.

»Sedite, sedite,« reče Zbišek; »vidim, da ste še slabi.«

Toda Jurand dvigne roki, položi ju Zbišku na ramo ter ga nakrat na vso moč pritisne k prsim. Ko se je Zbišek zavedel po prvi osuplosti, objame Juranda in tako sta se dolgo držala, ker je vezala drugega na drugega vzajemna nesreča.

Ko sta se spustila, objame Zbišek Jurandova kolena in s solzami v očeh mu poljublja roke.

»Sedaj se mi ne boste upirali več?« vpraša.

»Upiral sem se ti, ker sem jo bil namenil Bogu.«

»Vi ste jo namenili Bogu, Bog pa jo je dal meni. Njegova volja naj se zgodi!«

»Dà, njegova volja!« ponovi Jurand. »Toda sedaj nam je treba njegovega usmiljenja.«

»Komu naj Bog pomaga, ako ne očetu, ki išče svojo ženo? Lopovom vendar ne bo pomagal.«

»Ali vendar so jo ugrabili!« odvrne Jurand.

»Vi pa jim oddajte de Bergova.«

»Dam jim vse, kar bodo hoteli.«

Toda pri spominu na Križarje se zbudi v njem stara jeza, ki ga prevzame kakor plamen, kajti škripaje z zobmi dodá čez nekaj časa:

»Pa jim tudi še kaj dodam, česar ne bodo veseli.«

»Tudi jaz sem jim prisegel maščevanje,« odvrne Zbišek, »ali sedaj morava oditi v Spihov.«

Zbišek je priganjal, naj bodo konji čim najurneje osedlani. Brž ko so se najedli ter se ljudje nekoliko ogreli, so šli zopet na pot, ne gledé na to, da se je že mračilo. Ker je bila pot še dolga, po noči pa je bilo zelo mrzlo, sta se peljala Jurand in Zbišek na saneh, ker še oba nista bila dovolj trdnega zdravja. Zbišek je pripovedoval o stricu Matiju, po katerem mu je bilo zelo dolg čas, ter pomiloval, da ga nima poleg sebe, kajti sedaj bi jako potreboval njegovo hrabrost, še bolj pa njegovo zvitost, ki mu je bila zoper takega sovražnika potrebnejša nego hrabrost. Končno se obrne k Jurandu ter vpraša:

»Ali ste vi zvit? Tega jaz o sebi ne morem reči.«

»Tudi jaz ne,« odvrne Jurand. »Nisem se boril ž njimi z zvijačo, marveč s svojo roko in z ono bolestjo, ki so mi jo bili zadali.«

»Jaz to razumem,« reče mladi vitez. »Razumem pa to radi tega, ker ljubim Danuško, katero so ugrabili. Ako je, ne daj Bog...«

In ni izgovoril, kajti že prt samem pomisleku na to je začutil v sebi ne več človeško, marveč volčje srce. Nekaj časa sta se peljala molčé po beli, z mesečino obsejani poti, potem pa spregovori Jurand kakor sam sebi:

»Ako bi imeli vzrok, maščevati se nad menoj, ne rekel bi ničesar. Toda Bogu samemu je znano, da ga niso imeli. Boril sem se ž njimi na odkritem polju, ko sem šel kot poslanec od našega kneza k Vitoldu, toda doma sem jim bil dober sosed... Bartoš Nalenč je vjel štirideset vitezov, ki so šli k njim, ter jih je vrgel v podzemeljsko ječo v Kožminju. In Križarji so mu morali nasuti za njih pol voza denarja. Ako je dospel k meni kak Nemec kot gost, ki je bil na poti h Križarjem, sem ga sprejel, kakor sprejme vitez viteza ter ga še obdaroval povrh. Nisem jim torej delal krivice, oni pa so meni storili to, kar bi jaz ne storil niti svojemu največjemu sovražniku.

In grozni spomini so ga jeli mučiti čimdalje huje in huje, glas mu je zamrl v prsih, da je izpovedal skoro jokaje:

»Ženo sem imel, samo njo edino, kakor ovčico, kakor jedino srce v telesu, a oni so jo privezali kakor psa in na vrvici jim je poginila... In sedaj zopet otroka! Jezus! Jezus!«

Nastalo je znova molčanje. Zbišek je dvignil proti mescu svoje mlado in bledo lice, na katerem se je zrkalilo začudenje, na to, obrnivši se k Jurandu, je vprašal:

»Oče, čemu doprinašajo oni toliko krivic národom in ljudem?

Jurand pa razprostre v obupnosti svoje roke ter reče z zamolklim glasom:

»Ne vém.«

Zbišek je premišljeval nekaj časa svoje vprašanje, toda čez trenutek se njegove misli vrnejo znovič k Jurandu.

»Ljudje pravijo, da ste se grozno maščevali nad njimi,« reče.

Jurand potlači v sebi za trenutek bolečino, se zavé in reče:

»Ker sem jim to prisegel. Tudi Bogu sem prisegel, da mu hočem žrtvovati otroka, ki mi je še ostal, ako mi dopusti, da izvršim svojo osveto. Radi tega sem ti jo odtegnil. Sedaj pa tudi ne vem, ali je bila to njegova volja, ali pa sta si s tem, kar sta storila, nakopala le njegovo jezo.«

»Ne,« reče Zbišek. »Saj sem vam že rekel, da bi jo bili odnesli ti lopovi, ako bi tudi ne bilo poroke. Bog je sprejel vašo dobro voljo, meni pa je podaril Danuško, kajti brez njegove volje ni môči doseči ničesar.«

»Vsak greh je zoper božjo voljo.«

»Greh sevéda, toda nikakor ne zakrament. Zakrament je vendar božja naprava.«

»Radi tega ni več pomoči.«

»Hvala Bogu, da je ni! Pa tudi ne pritožujte se zoper to, kajti proti onim lopovom ne bi vam nihče pomagal tako, kakor vam hočem pomagati jaz. Boste videli! Poplačati jim hočem za svojo predrago Danuško, in ako je še živ kateri onih lopovov, ki so ugrabili vašo pokojnico, dajte ga samo meni, in boste videli.«

Toda Jurand odmaje z glavo.

»Ne,« odvrne mračno, »teh lopovov ne živi nobeden več.«

Nekaj časa se je čulo samo prskanje konj in udarci konjskih kopit ob zmrzla tla.

»Nekoč po noči,« spregovorí Jurand, »sem čul nekak glas, kakor bi prihajal iz stene, ki mi je dejal: »Dovolj je maščevanja!« Toda nisem ga poslušal, ker to ni bil glas moje pokojnice.«

»Ali kakšen je moral biti ta glas?« vpraša vznemirjen Zbišek.

»Ne vem. V Spihovu se čuje pogostoma glas iz stene, sličen človeškemu stokanju, kajti ondi jih je umrlo mnogo na verigah.«

»Pa kaj vaš duhovnik?«

»Duhovnik je blagoslovil moj grad ter mi je tudi dejal, naj se odrečem daljše osvete, toda to ni moglo biti. Postal sem jim že preveč nadležen, torej so se hoteli maščevati nad menoj. Prežali so nà-me v zasedi, in pozivali me na dvoboj. Tako je bilo tudi sedaj. Mejneger in de Bergov sta me prva izzvala.«

»Ali ste že jemali kedaj odkupnino?«

»Nikdar. Od vseh onih, katere sem vjel, odide le de Bergov živ.«

Razgovor je prenehal, ker so krenili s široke poti na ožjo, po kateri so potovali dolgo, ker se je jako zavijala in se je ponekje zgubila v gosti nosti, vrhu tega pa je bila tako zasuta s snegom, da so mogli komaj naprej. V pomladi ali po letu po dežju je morala biti ta pot naravnost neprehodna.

»Ali se že bližamo Spihovu!« vpraša Zbišek.

»Dà,« odvrne Jurand. »Pred seboj imamo še velik kos hoste, na to pa dospemo k močvirju, sredi katerega leží gradič. Za močvirjem leží suho polje, toda h gradu je môči dospeti le po ozki poti. Nemci so me že večkrat hoteli ubiti, toda niso mogli, in njihove kosti prhné ob gozdnem močvirju.«

»Torej ni tako lahko, najti vaš grad,« reče Zbišek. »Ako Križarji pošljejo svoje ljudi k vam s pismom, kako naj vas najdejo?«

»Poslali so jih že večkrat ter imajo take ljudi, ki poznajo pot.«

»Daj Bog, da jih že najdemo v Spihovu!« reče Zbišek.

Med tem se mu je izpolnila ta želja poprej, nego se je mladi vitez nadejal, kajti prišedši iz lesa na prostrano »frato«, na kateri je stal sredi močvirja Spihov, zagledajo pred seboj dva jezdeca in nizke sani, v katerih so sedele tri zastrte osebe.

Noč je bila zelo jasna, torej se je mogla vsa skupina kaj razločno videti na snegu. Jurandu in Zbišku jameta močneje utripati srci, kajti kdo drugi je mogel po noči iti v Spihov, ako ne križarski poslanci?

Zbišek zapové vozniku, naj požene konje, pa se jim približajo kmalu toliko, da so jih vsi čuli; ona dva jezdeca, ki sta očividno čuvala sani, se obrneta proti njim, snameta svoja loka z ramen ter zakličeta:

»Wer da?«

»Nemci!« pošepeta Zbišku Jurand.

Na to spregovorí glasno:

»Jaz imam pravico vprašati, ti pa dolžnost odgovarjati. Kdo ste?«

»Popotniki!«

»Kakšni popotniki?«

»Romarji.«

»Od kod?«

»Iz Sčitne.«

»To so oni!« zašepeta Jurand.

Med tem se jedne sani približajo povsem k drugim, toda ob enem se pokaže pred njimi šest jezdecev. To so bili spihovski stražniki, ki so po dnevu in po noči čuvali pot, ki je držala v Spihov. Poleg stražnikov so dirjali strašni in veliki psi, popolnoma podobni volkovom.

Stražarji spoznajo Juranda ter ga jamejo glasno pozdravljati; vsekakor pa je prihajalo iz njih klica tudi začudenje, da se njihov gospodar vrača tako urno in nepričakovano; toda on je gledal le poslance ter se znovič obrnil k njim.

»Kam greste?« jih vpraša.

»V Spihov.«

»Kaj hočete ondi?«

»To moremo povedati samo gospodarju.«

(Dalje pride.)

Zapiski mladega potnika.

(Dalje.)

II.

Ko je Goethe morda nekega dne prvič hodil po foru, so se pasle tam krave, ovce in koze, in pastir v ovčjem kožuhu je sedel na kakem korintskem kapitelju, ob pročelju tega ali onega svetišča, piskaje na svoji piščalki. Vladala je tam idila in mir, kakoršnega je le mogoče najti med razvalinami. Bujna vegetacija je pokrila te žalostne ostanke, te polurazbite na tleh ležeče stebre iz najkrasnejšega mramora, te arhitrave in frize in spominske plošče s kratkimi jedrnatimi besedami s svojo zeleno odejo. Posamezni stebri, arkade in slavoloki so še vedno moleli kvišku, ponosno in samozavestno kljubujoči času in burjam. Iz špranj, ki so se tvorile med raznimi plastmi kamenja, je poganjal brsteč bršljan in ovijal vse te podrtine. In Goethe je hodil okrog po visoki travi, vsak trenutek mu je pot zastavljal kak kup kamenja, malo kladivo je imel v roki, odbijal tu pa tam kak kos mramora, primerjal različne vrste mramora in se udajal prijetnim sanjarijam, dokler ni nastal mrak in ni šel v krčmo v Marcelovem gledališču, kjer je bilo najbrže zbrano veselo omizje umetnikov in prijateljev pri čaši zlatkastega vina iz rimskih gradov.

Časi so se spremenili. Sedaj ni več toliko priložnosti sanjariti na foru. Nemški profesorji so prišli s severa, razgnali pastirje s kravami, ovcami in kozami, kosci so travo pokosili, izruvali vse grmičje in ves bršljan, ki se je vzpenjal po stebrih in slavolokih navzgor. Potem so začeli izkopavati in sestavljati načrte fora, in od tega časa je mnogo razvalin zagledalo beli dan; forum je pa zgubil svoje slikovito lice. Prvi poset fora je mučen, in mnogo truda stane, predno se človek količkaj orijentuje, in arheologija mu tudi ne dopušča, da bi premišljeval o življenju vseh onih mož, katerih imena so šla nekdaj od ust do ust, ako so se v slavnih časih prikazali na foru. Sočutstvo imamo z njimi šele tedaj, ko smo se nagledali vsega tega mrtvega zidovja, kajti potem nas le ljudje zanimajo, ki so igrali nekdaj na tem velikem odru najrazličnejše tragične uloge.

Kapitolinski grič je gotovo najslavnejši med sedmerimi rimskimi griči. Tam, kjer se dviga menda najčastitljivejša cerkev rimska Ara coeli, je bil nekaj grad »arse« s templom Jupitra Statorja, kjer je žrtvoval mladenič, ko je bil sprejet med meščane in pridobil pravico glasovati in govoriti v zboru, kjer je žrtvoval konzul prvič, nastopivši svojo službo. Horacij si je sam prorokoval, da ne bode pozabljeno njegovo ime, in njegova slava, dokler bode korakal pontifeks z molčečo vestalko na kapitol. Tolsti, dobrorejeni in okrogloličnі Horacij se je motil. Družba, ki živi v veku elektrike, ki je zamenila ladijo na jadra z ogromnimi parniki, lesene trijere z oklopniki in torpedi, konja z avtomobilom in togo s črnim frakom, ni vrgla v kot Horacijevih od, satir in pisem, iz katerih še vedno črpa pravila za življenje, dasi vestalke ne skrbijo več za sveti ogenj, dasi pontifex maximus ne žrtvuje več v Jupitrovem svetišču in dasi se je Jupiter moral umakniti Mariji, ki kraljuje sedaj na vrhu kapitola.

Po takozvani kordonati, širokem polagoma se dvigajočem potu, pridemo do vhoda na kapitolinski trg, kateri stražita ob balustradi dva krotilca konj. Načrt celega trga je sestavil Michelangelo; njegovo delo ste najbrž tudi oni dve pristni preporodni stavbi: na levi kapitoliski muzej, na desni palazzo dei conservatori. Brez vsakega dvoma se lahko njemu pripisuje palača senatorjev sedaj rimski rotovž z dvojnimi monumentalnimi stopnicami. Iznenadil me je kip Marka Avrelija na konju, ki stoji sredi trga. Konj je preveč zalitega telesa. Divno lepi debeli konjski vrat s svojimi napetimi mišicami in s svojo vsled močnega pregibanja gubasto kožo mora občudovati vsak poznavalec konj. Korak je širok in izdaten, in stokrat lepši nego ona imitacija španske šole, katero se vidi tolikrat na modernih spomenikih. Mirno sedi na njem Mark Avrelij,... blag, miroljuben in plemenit filozof, ki je že uvidel, da so vsi njegovi napori zastonj; dozdeva se, kakor da bi hotel reči: »Storil sem svojo dolžnost, ali Rimą rešiti pogina ne morem.« Bil je resen, pameten politik, ki je visoko čislal književno delovanje in se rad pečal s filozofskimi vprašanji.

Stopil sem s kapitola in zagledal pri neke n napušču nenadoma forum, to središče vsega rimskega javnega življenja od časa kraljev do razpada države. Brez fora si ni mogoče misliti rimske zgodovine, saj je bil forum pozorišče najvažnejših dogodkov in torišče vseh onih mož, ki so vladali mesto. To mesto je pa bilo tudi država, ki je obsegala vso Italijo, vso Evropo in slednjič ves ob onem času človeštvu znani svet. Rim je vladal, in neštevilni narodi so bili podložni njegovi nadvladi. Ni bilo še države, ni bilo mesta, ki bi toliko časa določevalo usodo neštetih plemen, da celega človeštva. Forum je ves posut z razvalinami; tuintam vidiš še pročelje kakega svetišča, ali cela vrsta stebrov, ki obkrožajo kako cerkev, thoris podrte bazilike, velike kupe raznovrstnega kamenja in ostanke podrtih mogočnih stebrov. Trije stebri v ospredju so edini ostanek Vespazianovega templja, poleg katerega je stal Saturnov tempelj, ki je služil kot zakladnica in državni arhiv ob času ljudovlade. Te podrtine deli od pravega fora cesta, odkoder se razlega zvonenje električne železnice in neprestano kričanje prodajalcev časnikov. Iz cerkev, ki so na levi strani fora, se pa čuje cerkveno petje, orglje in zvonenje zvonov. Ogledal sem si razvalino po razvalini; videl sem neokusni svod Septimija Severa iz časov, ko v Rimu ní bilo več sledu grške umetnosti, videl Fokazov steber, stopil na staro govorniško tribuno in zlezel potem v Romulov grob, ki se je šele pred kratkim odkril.

Neka balustrada na foru kaže mesto zagovornika, ki je odtod govoril k ljudstvu. Kake zgodbe bi nam lahko povedalo to nemo kamenje, ako bi moglo govoriti. Pripovedovalo bi nam o govornikih, ki so drugače mislili, nego govorili, ki so odtod sleparili to množico, prodajali jo onemu, proti kateremu so zabavljali, in žrtvovali tako svojo korist, korist in srečo množice. Včasi se je vendar moral braniti tukaj proti podlim napadom poštenjak, ki je vedel, da čaka njega izguba vseh meščanskih časti, rodbino pa gmotna propast, ako ne izpodbije trditve svojega nasprotnika in si pridobi naklonjenost množice neizprosnega tisočglavega tirana. Blesteča beseda, govor poln retoričnega lepotičja, navadna fraza je dostikrat tukaj omamila rimske kvirite, katerim je bil tak ljudski shod navadno le zabava in razvedrilo. Kolikokrat je bila tukaj resnica zasmehovana in zasramovana, kolikokrat je množica z bestialno radostjo poslušala najnižje, najpodlejše demagoge, ako so udrihali in obtoževali nepriljubljenega, ali nepodkupljivega uradnika ali politika.

Dogodilo se je, da je nekoliko spretnih agitatorjev prignalo pred tribuno par sto postopačev, ki so imeli krepka pluča; taki ljudje so potem predstavljali ljudsko voljo in sklepali pogostokrat o najvažnejših postavah in zakrivili tako največjo nesrečo. Politična strast je večinoma tukaj odločevala.

Tu je vriskajoče pritrjevalo ljudstvo Tiberiju Grakhu, ko je zagovarjal svoje zahteve. Vsi njegovi govori so se izgubili, ostali so nam le kratki odlomki. Njegova zgovornost je morala biti prepričevalna, ognjevita in zanosna: »Divje zveri, ki se koté po Italiji, imajo vsaka svojo jamo, ležišče in zaklon — ali ljudje, ki se borijo izven Italije in za njo umirajo, nimajo drugega — nego zrak in luč.« Ciceron je gotovo mnogokrat govoril s te tribune. Neznano nam je, kako so sodili sodobniki o njegovem govorniškem daru. Ni Rimljana, ki bi bil toliko hvaljen in toliko grajan. Bistra in znanstveno preiskujoča moderna kritika je pomaknila Cicerona v pravo luč. Posebno Mommsen nam je trgal luskine z oči, da vidimo sedaj Cicerona v celi goloti pred seboj: V filozofiji nedosleden polovičarski eklektik, ki se nagiblje sedaj na to sedaj na ono stran, kot politični pisatelj kratkoviden laudator temporis acti, ki ni mogel razumeti, da so v Rimu napočili drugi časi, in da je bilo tam že na dnevnem redu pravcato socijalno vprašanje v modernem pomenu besede, na polju praktične politike slaboten, mehek sebičnež, frazer, ‹a mu ni para, žrtva patricijskega milieua, kateremu se vsiljuje kot homo novus brez plemenitih pradedov in slep pristaš ljudstvo na nesramen način izsesujoče plutokracije. Nemci nikdar niso Cicerona izvenredno častili. Ta nenaklonjenost se je pozneje še povečala, ko je Mommsen nepobitno dokazal, da je Ciceron mož brez globokih misli in stalnih nazorov, skratka ničla, ki ima edinole bleščeč, kakor med sladek jezik.

Ves prostor do vzhodnega kraja fora, kjer še stoji cela vrsta pristno laških bajt, zavzema komicij, to je kraj, kjer je meščanstvo razpravljalo in glasovalo. Nad grobom ustanovitelja mesta in države je zborovalo meščanstvo. Sarkofag, ki se je šele pred kratkim odkril in ki je bojda grob Romulov, se nahaja namreč pod zemljo. Na vlažnem sarkofagu je čitati grški napis, ki je učenjakom še uganka. »Curia hostilis«, zbornica senata še ni izkopana; nahaja se pod bližnjo cerkvijo, katero poderejo.

Na severno vzhodni strani fora zavzema sedaj cerkev sv. Lavrenca in Miranda mesto templa Antonine in Faustine. Šest korintskih stebrov z umetnimi kapitelji in še ohranjenim arhitravom varuje kakor mramornat oklop krščansko cerkev z nekoliko barokno fasado. Stebri so iz divnega cipollina. Nekoliko kupov kamenja leži na onem mestu, kjer se je nekdaj dvigalo starodavno svetišče Veste, v katerem so Vestalke netile večni ogenj, ki ni smel nikdar ugasniti. Hiša pontifexa maxima je bila blizu. Tukaj je bival Cezar kot rimski samodržec in pontifex maximus s svojo ženo Kalpurnijo.

V hiši Vestalk se je našel lep peristil, ki je bil okrašen z mnogimi kipi; na podstavih teh večinoma pohabljenih kipov so ginljivi napisi, sloveči s priprostimi besedami boginjo Vesto, ki so izraz silno globoke prave pobožnosti.

Trije ogromni banjasti svodi se dvigajo tam na levi v zrak. To je bazilika Konstantinova, ki je bila Michelangelu v vzgled pri stavbi cerkve sv. Petra. Mimo mogočnega kamenja vodi pot v bližino tega orjaškega zidovja. Po mojem mnenju nam ne da nikaka st‹ ba v Rimu jasnejše slike rimske moči in sile, nego ti trije oboki. Rimski narod je bil že izčrpan, najhujša dekadenca je vladala v državnem, družabnem in rodbinskem življenju, krščanstvo je zmagoslavno prodiralo in se ravno pripravljalo, zadati smrtni udarec kulturi, in vendar je imel Rim še toliko sile, dovršiti taka dela. Bazilika je bila nekdaj gotovo velika kot Petrova cerkev. Sredi enega teh svodov je velika razpoklina, skozi katero ‹e videti azurno nebo; začelo se mi je skoraj vrteti v glavi, ko sem se čutil samega šibkega, pod tem mogočnim obokanim prostorom.

Izmed vseh slavolokov na foru pač najbolj ugaja Titov svod, ki je že v bližini Koliseja. Pravoverni židi se silno izogibajo temu svodu, na katerem se nahajajo lepe skulpture, predstavljajoče slovesni obhod po vzetju Jeruzalema. Rimski vojščaki nosijo sedmoročasti svečnik, zlato mizo, škrinjo zaveze in srebrno trobento. Židovstvo je bilo premagano, nikakor pa ne ideja monoteizma.

S širokimi ploščami je tlakana Via sacra, sveta cesta, po kateri so se pomikali slovesni obhodi po zmagi na kapitol; tam je žrtvoval vojskovodja in se zahvalil bogovom za njih pomoč in naklonjenost. Politična zrelost Rimljanov je zahtevala ozko zvezo narodne vere z rimsko državo. Skeptičen, v verskem oziru indiferenten rod nima one jeklenosti v meščanskih borbah in one žilavosti v boju z zunanjim sovražnikom, kakoršna odlikuje priprostega ali vernega državljana v državi, ki ima svojo lastno državno religijo. Verski skeptiki filozofujejo raje za zapečkom, nego da bi se krepko v bran postavljali nasprotniku. Ako bi Rimljani po porazu pri Kanah ne imeli opore v svoji veri, otvorili bi Hanibalu vrata Rima. Le ono zaupanje v domače penate jih je rešilo pogube. Verska ideja je prešinjala Rimljana skozi in skozi. Ciceron trdi v svojem nabožnem spisu »de divinatione«, da ni naroda, ki bi prekašal Rimljane v verskih zadevah.

Pred templjem Julija Cezarja stoji nova govorniška tribuna. Tu je zaklical Mark Anton ljudstvu, ki je prišlo zažgat Cezarjevo truplo, one besede: »Cezar je bil častivreden mož in vi vsi, vsi ste častivredni.« Pač ni besed, ki bi imele večjega demagogičnega značaja in ki bi mogle množici bolj laskati. Izmed mnogih bazilik, ki so služile kot sodišča, tržišča in borze, se nam je še ohranila »basilica Julia«. Nekoliko menda prenovljenih svodov, ob katere se opirajo dolge rante, razbiti kanelirani stebri, na kamenje naslonjeni kapitelji, tu in tam ostanek tlaka z lepim mozaikom pričajo o nekdanji krasoti. Prvi poset fora ne nudi velikega užitka, ker se ni mogoče lahko orijentovati sredi vseh teh podrtij.

Bil je jasen in bister dan, kakoršnega še nisem doživel v Rimu. Prišedši po ulici S. Teodorio s kapitola sem izvedel, da se otvori Palatin šele v dveh urah. Pohajkoval sem torej po starem mestu. Krik in vik je polnil ozke ulice, po katerih so se gnetli kmetje iz okolice, oblečeni v hlače, pretegnjene z ovčjim kožuhom. Na malem trgu so obkoljevale šaljive pevce raznolične množice. Člen te družbe mi je prodal šaljivo pesen, ki ima nekako parlamentarično vsebino, ker se tiče novega zakona o ločitvi. Novi vek temu lahkoživemu, visokonadarjenemu narodu vendar ni povsem odvzel njegovih posebnosti, morda je danes istotako otročji kot je bil še pod papeževo vlado.

Utrujen sem bil in vroče mi je bilo, radi tega sem stopil v malo okroglo cerkev; prtiči in drugo perilo ter razne pestre cunje visijo iz oken bližnjih hiš. V cerkvi je mramornata plošča z latinskim napisom, ki pravi, da je bil to rojstni dom nekega papeža. In radi tega dobi vsakdo popolen odpustek, ki vstopi in zmoli neke molitve. Mlad postrežljiv cerkovnik, ki je pisal menda neke krstne liste, mi je vse razlagal, kar sem ga vprašal. Skusil sem tukaj resničnost Heinejevih besed, da je katoliška religija prijetna poletna religija. Žene iz naroda pridejo in gredo. Sedeče na slamnatih stolih so se pomenjkovale in se ozirale radovedno na me, ki sem obesil klobuk in palico na stol in si delal neke bilježke. Poseti Bogu na čast so v Rimu prav kratki. Tudi jaz sem se kmalu poslovil. Vrnil sem se na Palatin in si najel cicerona, mladega človeka z debelim nosom.

Že s kapitola so vidne večnadstropne razvaline s podolgastimi rdečkastimi svodi, to je palača Kaligule. Izkopali so doslej le stanovanja za sluge in tujce ter razsežne kleti. Cesarjevo bivališče in dvorane za javne sprejeme še krije zemlja. Visok most je odtod zvezal Palatin s kapitolom. Tu in tam je ostanek kake mramorne balustrade in na tleh kos mozaika. Tudi na stenah so še sledovi mozaika, in včasi se prikaže tudi kak kip, kaka glava rimske matrone. Tudi mogočne vlažne shrambe in kleti ne manjkajo. Zvezo med palačo Kaligule in palačo Flavijcev posreduje takozvani kriptoportik, to je precej visok in širok z mozaikom okrašen hodnik. Tlak je na nekaterih mestih nagnjen. Nekako sredi tega portika so stopnice, kjer je bil Kaligula ob času palatinskih iger umorjen. Tukaj je srečal cesar zarotnike, prišedši po razkošnem, sijajnem obedu, vinjen in v epikurejskem razpoloženju iz svoje palače. Pač ni slutil, da se mu bliža poslednja ura. Ranjen od bodal zarotnikov se je spodtaknil, ali hitro zopet pobral, ter kričeč in vriščeč tekel po hodniku, dokler se ni mrtev zgrudil na tla. Dvorjani prihitijo od vseh strani, nekateri se radujejo, drugi žalujejo nad smrtjo prvega cesarja, kateremu je neomejena absolutna moč nad svetom zmešala pamet, v drugih se budi želja po svobodi v svobodni državi, onih pa, ki so si ohranili plemenito dušo, je le malo. Že se javljajo kandidatje na cesarjev prestol, in kmalu si izberejo za cesarja vsegamočni pretorijanci učenega Klavdija.

Hiša Lidije se je čudežno dobro ohranila. Iz atrija se pride v tablinij, katerega freski se odlikujejo po silno živahnih barvah. Posebno fresk, predstavljajoč Io, katero straži Argos in reši Hermes, je divno delo. Stranski je jedilnica, triklinij. Kuhinja ni velika in prav blizu triklinija. Tukaj je živela ona vladoželjna, krvoločna žen‹, ki je tako rada delala spletke in homatije, ki ni mogla nikdar mirovati, temveč se vedno, mešala v javne posle svojega moža, in ki je imela edini cilj pred očmi, zagotoviti svojemu sinu Tiberiju prestol; prav nič je ni brigalo, koliko žrtev je zahtevala njena slavohlepnost.

Iz hiše Livije, ki je bila prej dom Germanika in ki je prišla v posest morilke Livije, prispemo naravnost na pravokoten prostor, ki se imenuje Roma quadrata. — To je najstarejši in najčastitljivejši del Rima. Tukaj je bilo ob času prvih kraljev središče prvotnega, priprostega in resnično velikega Rima. To so sveta tla za onega, ki čisla meščanske vrline najstarejše dobe rimske zgodovine. Odtod se je širil Rim na vse strani sveta, tu je vzklila ona politična sposobnost in zrelost Rimljanov, oni rimski ponos, ki si je podvrgel svet, in oni pogum, ki ni obupal v najbridkejših nesrečah. V sredi je nekoliko kupov mogočnega štirivoglatega kamenja in globoka cisterna. Nad starinskim zidovjem, ob katerem stoji nekoliko poškodovanih stebrov in ženski kip brez glave, je gaj gradnov, rimski avguratorij. Rimljani se niso pečali samo z različnimi žrtvami, oni

Natečaj.

V šolskem okraju goriške okolice se razpisujejo v definitivno nameščenje:

1) mesto nadučitelja na dvorazredni lj. šoli v Št. Martinu in Ozeljanu;

2) mesto učitelja-voditelja na jednorazrednih lj. šolah v Lokovcu, v Lokvah, v Višnjeviku, pri Voglarjih, v Vel. Žabljah in na jednorazrednici se slovenskim učnim jezikom v Ločniku;

3) mesto potovalnega učitelja za Vrata-Gor. Lokovec;

4) mesto učitelja na trorazredni lj. šoli v Dornbergu;

5) mesto učiteljice na dvorazredni lj. šoli v Batujah in v Šempasu.

S temi službami spojeni prejemki so določeni v dež. zakonu z dné 6. oktobra 1900. dež. zak. št. 26.

Potovalni učitelj dobiva tudi potnino letnih 260 K.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložé svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po tretjem razglasu tega-le natečaja v uradnem listu pri dotičnih kraj. šol. svetih.

C. kr. okrajni šolski svet

v Gorici, 26. januvarja 1903.

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznico

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

Pozor!

Gotova obuvala za sedanjo sezono

priporoča

Naročila z dežele poštnine prosta.

Božjast.

Kdor trpi na božjasti, krčih in drugih nervoznih boleznih, naj zahteva knjižico o teh boleznih. Dobiva se zastonj in franko v **Schwannen-Apoteke, Frankfurt a. M.**

Anton Potatzky v Gorici.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nirnberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE

za krojače in čevljarje.

Svetinjice. — Rožni venci. — Mašne knjižice.

Mišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce pejmiho s in trgih ter na deželi. 2 35—8

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar

v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Vinarsko in sadjarsko društvo

za Brda v Gorici

se priporoča zasebnikom, krčmarjem in drugim.

Prodaja naravne in pristne briške pridelke, po zmernih cenah.

Zaloga pristnih briških vin.

Desertna vina.

Razpošilja na vse kraje od 56 lit. naprej.

Uzorce vin pošilja na zahtevo.

Sedež društva: **Gorica, ul. Barzellini št. 20.**

Posreduje kupčijo s sadjem.

Naznanilo.

Na splošno željo ljudstva sem otvoril

Veliko zalogo ogrske moke v Ajdovščini

iz prvih budapeštanskih paromlinov

Cene:	št 0	1	2	3	4	5	6	
	K 14·–	13·20	13·–	12·70	12·40	11·90	11·30	za 50 kg

A. Casagrande v Ajdovščini.

Za plesno sezono!

priporoča tvrdka

J. ZORNIK - GORICA

Gosposka ulica 7

svojo veliko zalogo krasnih pihalk, svilnatih šerp, modnih prozornih stofov za plesne obleke, okraskov iz svile, srebra, zlata, Glacè in cvirnatih rokavic, nogavic, životnikov, svilenega in bombažastega Atlasa za cele obleke in kot podlago k raznim lahkim prozornim oblekam, svilnate trakove itd.

Vsakovrstno perilo za gospode, krasne ovratnice, glacè rokavice itd.

Hiša na prodaj

v Dolenji Vrtojbi.

Okoli hiše ima vrt. Ker je blizu glavne ceste je pripravna za trgovino, obrt ali gostilno.

Naslov pové naše upravništvo.

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

Rezervni fondi: 25,000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75,000.000 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države

z vseskozi slovansko-narodno upravo.

Vsa pojasnila daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši

Gospodskih ulicah štev. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in občnokoristne namene.

so se tudi nenavadno brigali za vedeževanje, ki je bilo državna institucija. Avgurji so zavzemali med Rimljani odlično mesto. Visoka čast je doletela onega, ki je bil sprejet v kolegij častivrednih avgurjev. Ponosno pripoveduje Ciceron kar v začetku svojega »Bruta« o Hortenziju, ki ga je predlagal novim udom te korporacije. Hortenzij je pa slavil svoj vstop v ta kolegij s sijajno pojedino, o kateri so rimski gurmandi še dolgo govorili z občudovanjem Čudno, da se simpatija za opolentne obede pojavlja ne samo pri rimskih avgurjih, ampak tudi pozneje pri rimskih prelatih in pri nemških opatih in duhovnih vladarjih gori na severu ob Renu.

Vedeževanje ni izraz čiste pobožnosti in udanosti v višje bitje. Zemljan skuša prodreti v tajnosti, ki so mu zabranjene. Radovednemu človeškemu rodu so pa sitne in nadležne zapreke, ki se stavljajo radovednosti. Bog ve, zakaj mora biti prihodnost zavita v tajinstveno meglo. »Prudens futuri temporis exitum caliginosa nocte premit Deus«. Ali ljudje tega nočejo priznati, omejenost njihovega razuma je kriva, da si niso v svesti, kako pogubno bi bilo, ako bi nam bila znana vsa naša usoda.

Rimljane je navdajala prava strast vedeževati in prorokovati bodoče dogodke. Ako so avgurij poročali o slabem znamenju, ni bila dovoljena skupščina, volitve uradnikov so se ustavile, vojvoda ni smel v boj in pričeti bitke. Da je vedeževanje marsikateremu vojvodi, ki je kljub slabim znamenjem v drobovju žrtev vendar le čutil, da je prišel ugodni trenurek za odločilno bitko, delalo preglavice, je razumno. Mnogokrat je vedeževalec imperatorju prekrižal račun, ter zakrivil marsikateri poraz.

Pot vodi sredi razvalin po hrbtu Palatina. Pod nami v dolini je bil nekdaj circus maximus. Dandanes je videti tam razsežno mestno plinarno s svojimi velikimi belorudečimi kotli in kadečimi se rusastimi dimniki nad črnimi plitvimi strehami. Onstran plinarne je židovsko pokopališče, posajeno s cipresami, in poleg plinarne pa tovarna makaronov in neki samostan na griču. Hoja po razsežnih ostankih palače Septimija Severa utruja. Vedno iste arkade, isti svodi, ista podnožja. Na južnem roglju Palatina je bil septiconij, oni ogromni stolp, katerega so zagledali z morja mornarji iz Afrike. V tem stolpu se je vršil še celo v srednjem veku cerkven koncil in tudi papeži so bojda nekoliko časa bivali v teh pustih podrtijah.

Globok vtis napravljajo ostanki palače Flavijcev. Ob času teh cesarjev je bila cesarjeva palača obenem državna zbornica, sodišče, svetišče in bivališče vladarja. Vse je bilo osredotočeno v cesarjevi palači. V atriju ni mnogo videti, v širnem tablinu, prestolni dvorani so se odigravale vse važne državne akcije, samoten steber štrli še tukaj v zrak. Tam so sodili cesarji; koliko krvavih obsodb se je tu razglašalo, koliko ekzistenc in rodbin je bilo tukaj uničenih! Kipi prednikov so stali v lariariju.

V peristiiu, ki je naravnost ogromen in kjer stoji le še nekoliko žalostnih ostankov stebrišča, se je šetal cesar sredi dvorjanov, ki so se mu v enomer laskali; ako se je hotel odpočiti od skrbi, katere mu je nakladala država, stopil je v nimfej, kjer je vedno pljuskala kristalno čista voda v vodnjaku iz alabastra. Ko se je pa bližal čas obeda, šel je v razsežni triklinij, kjer se še vidijo v kotu plošče mnogobarvnega žiličastega mramora. — Kaki bakanali so se tukaj odigravali! Krasne zapeljive žene, podobne Afroditi, so kazale gola pleča in ponujale rožnate ustnice vinjenim gostom. To je moral biti simpozion divje strastne ljubezni, polne naravnih nagonov in brezkončnega najrafiniranega uživanja. Rimljani so bili mojstri v uživanju!

Za rdečkastim z bršljanom pokritim visokim zidom se dviga istotako rdečkasto visoko poslopje z dvema vrstama ozkih lin, pod katerimi so lesene mreže — ženski samostan. In skozi te špranje gledajo nune na razdejani triklinij, kjer se je toliko uživalo in ljubilo, kjer je nekdaj vladala Afrodita, ovenčana s cvetjem in bršljanom, boginja ljubezni in večne lepote.

Farneški vrti in vinogradi so se razprostirali nekdaj po celem Palatinu. Ohranil se je le kos teh vrtov okoli kazina. Vsakdo, ki pride tja, mora pač vzkliknit, da je tukaj dobro biti. Vsakovrstno grmičje, tuje, ostriženo lavorovo grmovje zelenike obrobljajo poti, tu in tam se ponaša kaka palma ali cipresa. Antična poprsja, častitljive matrone, lepe žene in ponosno resni Rimljani oživljajo zelenilo vrta in spominjajo na tisočletno zgodovino in na tisočletna kulturna tla tukaj okrog in okrog. Z balustrade je pa mogoče videti vseh sedem gričev Rima in pod pepelnatobojnim podzidjem Kaligulove palače pa sivi kup razvalin, forum. — Napoleon je bival bojda v tem kazinu, in dostikrat mu je pač uhajal pogled doli na forum, kjer so nekdaj vladali in se medsebojno preganjali njemu povsem podobni ljudje, ki so bili istega duha, ki so imeli kakor skala trda srca, katerih ni vest pekla, ako so namesto deset sto, nam sto tisoč meščanov ali sovražnikov na dan pomorili in kojim je bila le edna misel voditeljica tu, da je edino Rim poklican vladati nad svetom in da so Rimljani izvoljeno pleme.

Ni bilo in ne bode nikdar naroda, ki bi imel tak visok pojem o državi, ki bi se s tako pedantično vestnostjo pečal z državnimi posli in ki bi bolj čislal časti, meščanu podeljene od meščanov. Rimski mladeniči so morali prisostovati sejam senata, da so se seznanjali s poslovanjem skupščine in da jim je od dne do dne rastla želja, kmalu nositi zlati prstan in širok rob iz škrlata na tuniki. Ni čuda, da so besneli v Rimu toliko vekov ljuti boji za ustavo. Mogočna predstava o državni omnipotenci je prešinjala vse sloje in povsem naravno je bilo, da so hoteli zapostavljeni iztrgati vladajočim krmilo iz rok. Ustava je pa bila prikrojena le za mesto, kakor vse antične politeje, za male skupine ljudi; glavna misel je bila, da ima vsak meščan pravico sklepati

Popravek. — V „Ročnem Kažipotu po Goriškem, Trstu in Ljubljani“ za l. 1903. izpuščeno je v oglasu pri tvrdki Ivan Dogan, mizarski mojster, bivališče. Stati bi moralo Ivan Dogan, mizarski mojster, Ljubljana, Dunajska cesta v Medjatovi hiši št. 19.

V Renčah so pokopali v soboto tamošnjega nadučitelja in posestnika g. Antona Bajca, čegar smrt smo že naznanili. — Od blizu in daleč je došlo veliko prijateljev in znancev pokojnikovih: mnogo učiteljev in učiteljic, večina udov okrajnega šolskega sveta, okrajni glavar in okr. šol. nadzornik iz Gorice, ravnatelj učiteljišča s štirimi profesorji, šest udov izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke itd. — Ves pogrebni sprevod je bil naravnost ogromen; vencev nenavadno veliko. — Domači pevski zbor je izborno zapel tri žalostinke: pred hišo, v cerkvi in ob grobu. — Tako veličastno je skazalo ljudstvo pokojniku svoje globoko spoštovanje. — Naj počiva v miru! Preostalim naše iskreno sožalje!

Ravnatelj tukajšnje gimnazije gosp. Gross je obolel ter ga nadomestuje začasno profesor Simzig. Baje stopi ravnatelj v pokoj.

Pevski večer in plesni venček priredita možki in ženski zbor „Pevskega in glasbenega društva“ dne 18. t. m. (sreda) v dvorani hotela „Central“. — Tekom tedna se bodo razpošiljala posebna vabila.

Ta zabava bo v nekako nadomestilo za veliki ples, ki letos odpade. No vse kaže, da bo ta „plesni venček“ prav častno nadomestilo, kajti udeležba obeta biti prav številna. — Gledé toalete moramo pripomniti, da bo zadoščala promenadna obleka. Kdor bi ne dobil vabila, pa se želi udeležiti, naj se oglasi v prostorih društva ali pri znanih odbornikih.

„Slovensko bralno in podporno društvo“ v Gorici je imelo na Svečnico svoj „sijajni ples“ v dvorani hotela „Central“, letos prvič v onih pripravnih prostorih. — Udeležba je bila že mnogo številnejša nego lani, ko je bil ta ples v Čitalnici, in še nekoliko večja nego na krojaškem plesu. Toda reči smemo, da smo pričakovali še večje udeležbe, tako velike, da bi niti tisti prostori ne zadoščali. — Tudi ta večer smo pogrešali večje udeležbe iz trgovskih in obrtnih krogov. — Nikdo ne pričakuje, da pridejo razni gospodje s svojimi soprogami ali hčerami na te plese, da se udeležujejo plesa, kakor bi bil za nje namenjen, ali marsikdo bi že lahko prišel pogledat za jedno uro ali dve, da poveliča zabavo in pripomore tako k moralnemu in materijalnemu vspehu.

Ples je bil jako živahen in je trajal precej pozno v jutro. — Zabava je končala vseskozi častno za društvo in goriške Slovence.

Prvi krojaški ples v soboto v dvorani hotela „Central“ se je posrečil v polno zadovoljnost prirejalcev in vseh onih, ki so se ga udeležili. — Družba je bila sicer sicer po narodnosti jako mešana, ali zdi se nam, da so naši prevagovali. — Zabave v takem obsegu imajo tudi svojo dobro stran gledé na družabne razmere med obema narodnostima. — Omeniti pa moramo, da so trgovci, ki imajo s krojači veliko opraviti, ta ples prezrli. Izjem je le par. Gospodje pač ne pomislijo, da tako preziranje jim ne more koristiti!

Shod pri Rebku. — Poročajo nam: Dne 2. t. m. so imeli župani in podžupani pri Rebku shod. Udeležili so se tega shoda zastopniki skoraj vseh občin, le Ajdovščina, Šmarje, Gaberje in menda Skrilje niso bile zastopane. Udeležili so se tudi shoda župan in podžupan iz Prvačine in Dornberga. K shodu so bili povabljeni menda tudi gg. poslanci Berbuč, Grča in Bolko; odzval pa se je le zadnji, ki je tudi shodu predsedoval. Sklicatelja shoda gg. Pavlica in Vidmar sta obširno razpravljala, kako učiteljem zvišati plače, ne da bi se kmeta in obrtnika bolj obremenilo. Povdarjali so, da se nikakor ne protivijo zvišanju učiteljskih plač, ker uvidijo slabo gmotno stanje učitelja, in poslanci, ki so zato izvoljeni, naj poiščejo drugih primernih virov v ta namen.

Sprejela se je resolucija, v kateri se zahteva, naj se učiteljem ne zvišajo prej plače, dokler se ne preskrbi potrebnih virov. Podpisali so to resolucijo župani in nekaj takih, ki niso in nikdar ne bodo župani.

Gosp. župan Vovk iz Sv. Križa je kaj ostro prijemal poslance na sploh, češ, da se redkokedaj v resnici potegnejo za svoje volilce, katere zanemarjajo, da so pa prav skrbni, ko treba vleči dijete in da jih ni bilo sram povišati deželnim odbornikom t. j. samim sebi plače. On meni, da proti temu je treba vsekakor protestirati in v ta namen kmalu kak shod sklicati. Debatiralo je se še o tem in onem; večkrat sta živo posegla vmes gg. župan Orel in učitelj Možina.

Porotne obravnave. — Včeraj je pričelo v Gorici porotno zasedanje. Na zatožni klopi je sedel Pietro Foghini, rojen l. 1882. v Valcrijanu pri Vidmu v Italiji, obtožen hudodelstva tatvine. Dné 16. novembra lani je ukradel v Krminu iz zaprtega predala 30 K nekemu Voski ter je nevarno pretil z revolverjem več osebam, ki so ga hotele prijeti pri tatvini. Foghin je pripoznal hudodelstvo. Opisan je od oblastij kot jako nevaren individuum. Obsodili so ga na dve leti trde ječe, potem ga pošljejo čez mejo.

Drugi obtoženec je bil Fr. Portelli iz Rude, obdolžen nenravnega počenjanja z deklico Elviro Monelli v l. 1900. in 1901. Dobil je 18 mesecev trde ječe.

Predsedoval je obravnavama dvorni svetnik Defacis, prisednika sta bila svetnika Rutar in Kuhačević.

Ponesrečila je gospa Ana Križajeva iz Št. Petra na Krasu, soproga znanega trgovca. Nahajala se je v Trstu pri družini Mankočevi, s katero je v sorodstvu, v gostéh. V nedeljo popoludne so se peljali v „landauerju“ na sprehod v Miramar: gospa Križajeva, g. Josip Mankoč iz Št. Petrov, g.čna Ludmila Mankočeva in gospa Karolina Mankočeva. Med potjo so se v bližini ceste di Tor S. Pietro splašili konji, vsled česar je padel kočijaž z voza na tla. Gosp. Mankoču se je posrečilo sicer prijeti za vajeti, ali konj ni mogel ustaviti, ki sta drvila naprej po cesti proti Barkovljam. Da so bile dame v vozu ostrašene, je umevno samo po sebi, in v tem strahu se je hotela rešiti gospa Križajeva s tem, da je skočila iz voza. Ali padla je tako nesrečno, da si je prebila črepinjo ter ostala nezavestna, iz ust, nosa in ušes pa se jej ulila kri. Med tem so ustavili konje ter šli nazaj po padlo gospo, katero so naložili v voz ter jo peljali v bolnišnico; med potjo je umrla.

Kakšni so klerikalni župani. — V člankih „Iz klerikalnega sveta“ smo pripovedovali, v kako škodo je prišlo ljudstvo v Cerkljah na Gorenjskem po tamkajšnji posojilnici in mlekarni, ki sta v klerikalnih rokah. Tisti Janez Podjed, ki je podjedel ta dva zavoda, je v kazenski preiskavi. Sedaj pa je poiskala usoda tudi tamkajšnjega klerikalnega župana. C. kr. deželna vlada kranjska je dogovorno z deželnim odborom odstavila tega župana, ki čuje na ime Janeza Zamena, ker se je izkazalo, da nima nikake sposobnosti za županske posle ter da je grešil naravnost grdo proti svojim dolžnostim. Županska opravila je prevzel prvi svetovalec, ki ima ob enem nalogo, razpisati nove občinske volitve. Da se je vlada odločila za tak korak, kaže, da mora imeti ta mož čudne reči na vesti! Ali taki so klerikalni župani, katere izvolijo na priporočilo gospodov nuncev, ker so dobri „katoliški možje“!

O občinskih volitvah v Štanjelu na Krasu nam pišejo, da so Štanjelci propadli proti Kobdiljcem, ali ne samo zavoljo Kobdiljcev, marveč tudi radi nekaterih Kobolcev in drugih, ki so jih Kobdiljci prosili za božjo voljo, naj jim pridejo pomagat. Nekdo se je prodal za kozarec vinske kapljice.

Proti volitvam so vložili utok.

„Gorica“ pravi, da v štanjelski občini ni kruha za naprednjake, naš dopisnik pa pravi, da so naredili na dan volitve kvas, ki ne bo le za kruh, marveč še za kaj boljšega.

„Učiteljski Tovariš“ je priobčil v svoji zadnji številki celo obširno debato o uravnavi učiteljskih plač v našem deželnem zboru. K debati pa ne piše nikakega komentarja, marveč ga pričakuje od kakega goriškega tovariša.

Aretirali so onega mladeniča, ki je ukradel v Kobaridu g. Miklavicu voz in konja. Mladenič se piše, kakor smo že povedali, Martin Mrak. Prijeli so ga v Čepovanu na njegovem domu, kjer se je nasproti orožniku opravičeval, da je dobil konja in kočijo od Miklaviča le na posodo, da more iti iskat svoj „pas“.

Konj je vrgel na tla voznika Valentina Struklja iz Solkana. Pri tem se je Št. lahko poškodoval na glavi ter na rokah. Po prvo zdravniško pomoč je šel v tukajšnjo bolnišnico usmiljenih bratov, potem pa domov.

„Sladek“ zakon. — Še ni preteklo leto, odkar sta se vzela mlad Furlan in lepa Furlanka v bližini Gradišča ob Soči. Ljubila sta se nekaj časa presrčno, strašno sladak je bil zakon, ali kaj hitro se je vse spremenilo. Sedaj Furlan pretepa svojo ženo, in te dni jo je udaril po ušesu tako, da se je bilo bati, da pride ob sluh. Vsa stvar je naznanjena orožnikom. Žena pa je ušla možu ter se skrila pri neki rodbini v Gradišču, da ne more do nje.

Nezvest delavec. — Neki 19-letni Edvard Abramovič, uslužben pri Fr. Brisineliju v Červinjanu, je ukradel svojemu gospodarju raznoterih rečij in materijala v vrednosti kakih 200 K. Te reči je znašal deloma v svoje stanovanje, deloma v neko gostilno v Tržaški ulici v Gorici. Sedaj pa so ga aretirali ter spravili v zapore.

Bohinjska železnica. — Dné 29. pr. m. je bila na Dunaju važna seja industrijskega sveta, v kateri se je govorilo tudi o bohinjski železnici pri razgovoru o delih v tržaški luki. Reklo se je, da del nove proge mora biti gotov tekom l. 1907. najkasneje, drugi del pa l. 1909. kot zadnji rok.

V teku tega leta se razpišejo zakupi del za črto bohinjske železnice od Podbrda do Gorice ter od Gorice do Trsta.

Obsojen deček. — Dné 29. decembra lani je poskusil 13-letni deček Vinko Velikonja, pristojen v Sv. Lucijo, krasti v Veliki cerkvi v Gorici. Radi tega so ga obsodili sedaj na 6 tednov zapora, potem pa ga pošljejo v prisilno delavnico.

Obolel na umu je bogoslovec v tukajšnjem osrednjem semeništču, po imenu Josip Flego. Flego je doma iz Istre ter je bil letos že v četrtem tečaju.

Šolsko podporno društvo v Sežani vabi na veselico, katero priredi v hotelu pri „Treh kronah“ v soboto dne 7. februvarja 1903. s sodelovanjem nabrežinskega diletantnega orkestra pod vodstvom gosp. Jean Friškoviča. Razpored: 1. Čermak-Hnyk: „Nova doba“, overtura, godba. 2. F. S. Vilhar: „Izgubljeni cvet“, petje. 3. Dominik Ertl: „Velikomeška deca“, valček, godba. 4. V. Klaič: „Svračanje“, petje. 5. V. Parma: Podoknica iz opere „Teharski plemiči“, Trombone solo, godba. 6. Govekar-Stolba: „Bratranec“, veseloigra v enem dejanju. 7. Ples. Začetek točno ob 8. uri zvečer. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Velika nesreča bi se bila kmalu pripetila dne 14. t. m. blizu Sovodenj na železniškem tiru. Posestnik Štefan Tomšič je vozil čez železno cesto v največji temi z vozom, težko obloženim; kar se mu zatvori prehod čez pot, on pa ostane z vozom na tiru, po katerem jo je sopihal vlak. Kaj storiti? V

---

gleda Juranda z zlokobnim in prezirljivim pogledom.

Nastane dolgo molčanje.

»Tudi brat Markvart pomaga bratu Šombergu, čuvati jo,« reče znovič žena. »To je kaj vrlo varstvo, in ne zgodi se jej nikaka krivica.«

»Kaj naj storim, da mi jo vrnete?«

»Morate se ponižati pred redom,« reče romar ošabno.

Ko je Jurand to slišal, je stopil k njemu, se sklonil nad njim in zaklical z groznim, zamolklim glasom:

»Molči!«

Romar se prestraši znovič. Vedel je, da more groziti ter reči nekaj takega, kar pridrži in potare Juranda, toda prestrašil se je, da se ž njim zgodi kaj groznega, predno utegne spregovoriti besedo. Pa vpre svoje izbuljene in od strahu nekako okamenele oči v strašno lice spihovskega gospodarja in sedi nepremično, samo brada se mu je jela močno tresti.

Jurand se obrne k ženski.

»Ali imate pismo?«

»Nimamo, gospod. Bilo je nama naročeno, povedati vse ustmeno.«

»Torej govorita!«

Ženska je ponovila še enkrat, kakor bi hotela, da bi si Jurand vtisnil to dobro v spomin.

»Brat Šomberg in brat Markvart čuvata gospodično, torej gospod, krotite svojo jezo. Njej se ne zgodi nobena krivica, ker vam hočejo bratje poplačati hudo z dobrim, dasi ste več let delali krivico njihovemu redu, samo ako vstrežete njih pravičnim željam.«

»Česa zahtevajo?«

»Zahtevajo, da izpustite de Bergova.«

Jurand si globoko oddahne.

»Izpustim jim de Bergova,« reče.

»In druge jetnike, katere imate v Spihovu.«

»Imam dva Majnegrova in de Bergova mečenosca razun služabnikov.«

»Tudi te morate izpustiti in nagraditi jih za njih sužnost.«

»Ne daj Bog, da bi ugovarjal, ko pojde za mojega otroka.«

»Tega so se pobožni redovniki tudi nadejali od vas,« reče ženska, »toda to še ni vse, kar vam imam povedati. »Vašo hčerko so ugrabili ljudje, ki so bržkone razbojniki ter so to storili radi tega, da dobé od vas bogato odkupnino. Bog je dopustil pobožnim bratom, da so jo rešili in sedaj ne želé ničesar več, nego da jim vrnete njihovega tovariša in gosta. Toda bratom je znano, pa tudi vam je znano, kako jih vsi v tem kraju črté in kako krivično sodijo njihove, bodisi celo najbolj pobožne čine. Ko bi ljudje poizvedeli, da je vaša hči pri njih, domišljevali bi si — bratje so tega prepričani — da so jo oni ugrabili, in v tem slučaju bi želi za svoje čednosti le razžaljenje in pritožbe. O, da! Zlobni ljudje so jih že večkrat s tem izplačali in pri tem je mnogo trpela slava njihovega pobožnega reda, radi česar vam stavijo še jeden pogoj, da vi sami knezu te pokrajine, kakor tudi vsemu viteštvu, jasno in javno naznanite, kar je tudi resnica, da vaše hčerke niso ugrabili Križarji, marveč lopovi in da ste jo vi od teh lopovov morali odkupiti.«

»Resnica je,« reče Jurand, »da so moje dete ugrabili razbojniki in da je moram od razbojnikov odkupiti.«

»Nikomur tudi ne smete reči kaj drugega, kajti kadar bi poizvedel le jeden sam človek, da ste se pogajali z brati, ali ko bi samo jedna tožba odšla k velikemu mojstru, ali kapitulu, takoj bi nastale iz tega hude posledice.«

Na Jurandovem licu se prikaže nemir. V prvem hipu se mu je zdelo povsem naravno, da si komturji želé, naj ostane vse to tajno iz strahu pred odgovornostjo in sramoto, toda takoj se porodi v njem sum, da imajo pri tem nemara še kak drugi vzrok, katerega si ni mogel domisliti je in radi tega se ga, je polastila bojazen, ki se polasti tudi najbolj predrznih ljudij, kadar nevarnost ne grozi njim samim, marveč onim, ki so jim dragi in mili.

In odločil se je poizvedeti še kaj več od te ženske.

»Komturji si želé, da naj ostane vse to tajno,« pravi, toda kako naj to ostane tajno, ako de Bergova in druge jetnike izpustim v zameno za svoje dete?«

»Pa porečete, da ste za gospoda de Bergova dobili odkupnino, da ste imeli s čim plačati lopovom.«

»Ljudje mi tega ne bodo verjeli, ker nisem še nikdar jemal odkupnine,« odvrne resnobno Jurand.

»Saj še tudi nikdar ni šlo za vašega otroka« odvrne ženska z odločnim glasom.

Nastane znovič molčanje, na kar spregovori romar, ki se je bil med tem nekoliko zavedel, misleč, da se mora sedaj Jurand premagovati.

»Taka je volja bratov Šomberga in Markvarta.«

Ženska pa nadaljuje:

»Pa še to porečete, da vam je ta romar, ki je prišel z menoj, prinesel odkupnino; mi pa odidemo od tod s plemenitim de Bergovom in z drugimi jetniki.«

»Kako to?« reče Jurand ter naježi obrvi. »Ali si mar mislite, da vam oddam jetnike poprej, nego mi vi izročite moje dete?«

»Pojdite, gospod, sam po hčerko v Sčitno, kamor jo vam pripeljejo bratje.«

(Dalje pride.)

naglici je odpregel vole ter jih hitro odpeljal na stran, ko pa je pridirjal vlak, se je zadel nekoliko v sprednji del voza, tako da je škode okoli 40 K. Le previdnosti Tomšičevi se je zahvaliti, da ni bilo večje nesreče.

Vojaški nabori. — Letos se bodo vršili vojaški nabori tako-le: Za goriško okolico dné 28., 30., 31. marca, 1. in 2. aprila; v Ajdovščini 7. in 8. aprila; v Kanalu 4. in 6. aprila; v Tolminu 25. in 27. aprila; v Cerknem 23. aprila; v Kobaridu 28. aprila; v Bovcu 30. aprila; v Sežani 14. in 15. aprila. V Tržiču bo novačenje 14. in 15. apr., v Červinjanu 17., 18. in 20. aprila., v Gradišču pa 2. in 3. marca.

Mejnarodni panorama. — Otvoril se je dne 1. t. m. velik mejnarodni panorama v restavraciji „La Boheme“ v ulici Corso Giuseppe Verdi št. 38. Sedanji program obsega slikovita potovanja po gardskem jezeru in njega okolici. Vsak teden bode nov program. Opozarjamo, da si vsakdo ogleda ta panorama, ki je jedini te vrste ter prvikrat v Gorici. Odprto je od 9. ure zjutraj do 9. zvečer.

Iz Vipave. — Dne 21. svečana t. l. zvečer prirede tuk. boljši stanovi v prostorih hotela „Adrije“ „plesni venček“ s coriandoli in kotiljoni, pri katerem bode sviral oddelek vojaške godbe iz Gorice.

Gospodje, kateri so v odboru za prireditev tega venčka, jamčijo, da bode zabava jako animirana, potrežba dobra in cena.

Vabila se pozneje razpošljejo.

Svetovno znano je, da dajo Mauthnerjeva napojena semena pese za pičo največji pridelek. Ravno tako izvrstna kakor tudi nedosežna so Mauthnerjeva zeljenadna in cvetlična semena.

Razgled po svetu.

Državni zbor. — (Dalje.) Zbornica je pričela na to podrobno razpravo o zakonskem načrtu gledé davka na sladkor. Vsprejeli so vse točke ter priporočilo posl. Baernrentherja o sukcesivnem znižanju davka na sladkor. Sprejeti so bili dalje vsi paragrafi zakona o kontingentiranju med Avstrijo in Ogersko, bruseljska konvencija z obema pripadajočima zakonoma. Eisenkolb je interpeliral predsednika, kako more pustiti negrajane vse napade posl. Klofača na hohenzollernsko dinastijo. Podpredsednik Kaiser je odgovoril, da on ni čul takih napadov. Seja je zopet danes z dnevnim redom: Predlog glede spremembe zborničnega opravilnika; zakon o konvertiranju rente; prvo čitanje proračuna.

Izvršilni odbor mladočeških poslancev ni sprejel odstopa predsednika mladočeškega kluba dr. Pacaka, marveč ga je pozval, da naj ostane še nadalje na čelu kluba, čemur Pacak bržčas ugodi. Gledé taktike se prepusti poslancem prosta roka od slučaja do slučaja.

Češka radikalca Klofač in Baxa sta imela v nedeljo v Vinohradih v Pragi shod, na katerem sta obsojala politiko Mladočehov. Udeležilo se je shoda okoli 1000 oseb.

„Hrvatska stranka prava.“ — Dné 29. pr. m. so se združile na sestanku v Zagrebu opozicijske stranke ter si nadele gorenje ime. Izvršilni odsek, kateri so izvolili koncem seje, ima nalogo, poravnati še posamezne zapreke, da nastopi popolna sloga vseh hrvaških rodoljubnih strank.

I. češki občepravniški shod vršil se bode l. 1904. v Pragi v spomin 40-letnice ustanovljenja „društva čeških pravnikov“ in časopisa „Pravnik.“ Shod bo obsegal Češko, Moravo in Šlezijo. Pripravljalnemu komiteju predseduje prof. dr. Randa. Priprave so velikanske.

Kongres zgodovinarjev bo 2. aprila v Rimu. Iz Avstro-Ogrske je priglasilo svojo udeležbo 56 zgodovinarjev.

Pfaff-ovi šivalni stroji. — Oziraje se na današnji oglas v našem listu tvrdke Saunig & Dekleva zdi se nam primerno pripomniti, da se je že o priliki 11. razstave strojev za delo in moč (v Monakovem l. 1898) pred strmečim občinstvom na Pfaffovem šivalnem strojem vezlo in s tem dokazalo, da se v ličnosti vezenja noben drug šivalni stroj ne more primerjati s Pfaffovim originalnim strojem. Radi tega ne prinašajo razstave, ki jih prireja konkurenca (Sing. Comp. A. G. prej Neidlinger) čisto nič novega in že pred večimi leti je „Kunstgewerbliche Rundschau“ v št. 12 tozadevno tako pisala. Modernovezenje je pač izvedljivo na vseh šivalnih strojih, ki imajo ravne, ločne, okrogle ali ločno ali obročnoladjične ladijice, ali to vezenje ni nikakor merilo za dobroto in vporabljivost šivalnega stroja, ampak le dokaz ročnosti in marljivosti onih dam, ki se s tem umetnim vezenjem pečajo. Naj se ne da torej nikdo premotiti po brezmernih hvalo, in slavospevih konkurence, ampak vsakdo se odloči za obče priznani tozadevni izdelek: Originalni Pfaffov šivalni stroj, ki je v vseh slojih jako priljubljen.

15%

pod navadno ceno

razprodaja radi poznega zimskega časa

J. ZORNIK

Gorica, Gosposka ulica 7

vse zimsko blago, kakor: krasne volnene šerpe, rute, podobleke, vsakovrstno gorko Jaeger-perilo, rokavice, nogavice, bluze zimske čevlje, volno, kožuhovino itd.

Nikdo naj ne zamudi lepe prilike za ceni nakup.

Št. 23. Pr.

Razpis službe.

Pri podpisanem c. kr. okrajnem glavarstvu oziroma c. kr. okrajnem šolskem svetu je podeliti službo diurnista proti plačilu (dnini) mesečnih 80 K; s to službo je združeno tudi po triletnem zadovoljujočem službovanju pričakovanje na imenovanje za pisarskega pomočnika v smislu ministerjalnega ukaza z dne 19. julija 1902 drž. zak. št. 145.

Reflektanti naj se obrnejo z lastnoročno pisano prošnjo na tukajšnjo c. kr. okr. glavarstvo do 15. februvarja t. l. ter dokažejo:

1. avstrijsko državljanstvo;
2. dopolnitev 18. in neprestop 40. leta starosti;
3. znanje nemškega in slovenskega jezika v besedi in pisavi;
4. telesna in popolna sposobnost za službo.

C. kr. okr. glavarstvo

v Tolminu dne 30. januvarja 1903.

C. kr. okr. glavar:
Prinzig, m. p.

Zahvala.

O priliki prežalostne vesti, da je po dolgi in mučni bolezni preminol naš nenadomestni in preljubljeni oče, soprog

Baudaž Peter

gostilničar v Kanalu

odzvalo se je pogrebu nepričakovano veliko občinstva in to tudi višjih slojev, katerim tem potom izrekamo najprisrčnejšo zahvalo za izkazana odkritosrčna sočutja.

V KANALU, 30. januvarja 1903.

Ivan in Srečko, sinovi. — Terezina, soproga.

Zahvala.

V najglobeji bolesti nad nenadomestno izgubo našega iskreno ljubljenega soproga oziroma očeta

Antona Bajc,

izrekamo tem potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najtoplejšo zahvalo za blagodejno sočutje med boleznijo in ob smrti blagopokojnika.

Posebno smo hvaležni častiti duhovščini, c. kr. dvornemu svetniku visokorodnemu gospodu grofu Attems, c. kr. okrajnemu šol. nadzorniku velecenjenemu gosp. Finžgar-ju, udom c. kr. okrajnega šol. sveta, odboru učiteljskega društva za goriški okraj, gg. profesorjem učiteljišča, gg. učiteljicam in učiteljem, ter drugim číslanim osebam iz mesta in okolice; slavnemu starašinstvu in domačinom sploh, ki so na toli veličasten način počastili spomin pokojnika; nadalje mnogim dariteljem prekrasnih vencev in domačim pevcem za ginljive žalostinke.

Bog povrni vsem obilo!

V RENČAH, dne 31. januvarja 1903.

Žalujoči ostali.

Mejnarodni panorama

Rastavracija „La Boheme“ Corso Gius. Verdi 38.

Otvoritev

dne 1. februvarja. Zanimiva potovanja po slikovitem

Gardskem jezeru.

Vsak teden nov program. — Odprto od 9. ure zjutraj do 9. zvečer.

Vstopnina 40 vin.,

otroci in vojaki do narednika 20 vin.

Zapiski mladega potnika.

(Dalje.)

Degeneracija javnega življenja počenja z dobo Grakhov. Umora obeh reformatorjev sta svedočila, da so dobili v državi premoč življi, ki hočejo z nedovoljenimi sredstvi siloma to doseči, česar postavnim potom ne morejo doseči, in da je že mnogo gnilobe v rimskem socijalnem življenju. Doba meščanskih vojsk je pa učinila, da so se pojavile vse hibe in temne strani rimskega narodnega značaja. Doslej so Rimljani le divjali proti drugim narodom, ki so se ustavljali Rimu in branili svojo neodvisnost. Bili so to zdravi in mladi narodi, ki bi bili Italijo spremenili v raj, ako bi podelil Rim meščansko pravo premaganim in jim ne naložil jarma robstva. Rimljani so pa trdno verovali, da imajo samo oni politične pravice, in da je ustvarjen ves svet, da tlačani onemu mestu, ki izsesava podvrženim vse sveže sile, ne da bi jih porabljalo s stoterim dobičkom. Trdosrčno je bilo vse rimsko pleme, to je bila edna izmed njegovih značilnih potez, in ta trdosrčnost ni imela mej, ako se je obračala nasproti premaganemu, zarobljenemu. Ta kruta neusmiljenost, ki je polnila dušo naroda, ni mogla mirovati, žrtev ni smelo nikdar manjkati.

Nastopil je hladnokrvni Sula, kateremu je tekla po žilah prava rimska kri; ta sangvinik z odurnimi ostrimi očmi, z licem, posutim z lišajem in belimi pegami, je bil izreden mož, ki ni nikdar zatajil svojih krvoločnih da hijenskih instinktov, ki so bili v skladu s celo narodovo dušo. Na foru so nabijali imena onih, ki so bili posvečeni smrti, katerih premoženje je zapadlo državi in katerih sinovi so bili izključeni od vseh javnih služb. Kri je tekla in še bolj budila vse divje instinkte. Kaki prizori so se dogajali tam doli na foru! Kot navaden meščan se je šetal Sula po foru, ni bil niti konzul niti tribun, in zahteval je, da ga naj kdo pozove na odgovornost radi vseh teh umorov, ali nikdo ni imel poguma to storiti.

Te velikanske spremembe v posesti so bile gotovo hud udarec za narodno gospodarstvo. Neštevilno posestev je prešlo v tuje roke, nastali so latifundiji, ker so si nekateri, izporabljajoči priliko, za silno nizko ceno nakupovali vse, kar jim je prišlo v roko. In ti ljudje, ki so spodili ali umorili prejšnjega posestnika, pridnega in izkušnega ratarja, so bili sumljive ekzistence, katere je naplavila na površje burna doba in ki seveda o poljedelstvu niso imeli pojma. Sami se niso lotili obdelovanja, dajali so, hrepeneči le po denarju, posestva v najem. Najemniki so morali zemljo radi hudih plačilnih pogojev izkoriščati, ako so hoteli živeti in si še kaj prihraniti. Kmetski stan, pravi ustanovitelj rimske moči, je vedno bolj gineval.

Pripravljale so se že one nezdrave razmere, ki so zakrivile, da pozneje sploh ni bilo več samostojnih kmetskih posestev, temveč razsežni latifundiji so se množili po Italiji na nevaren način. Znane so Plinijeve besede: »Latifundia perdidere Italiam«. Žalostno je pa bilo, da so prav te gnile agrarne razmere tudi učinkovale na poznejše dobe, da prav njim imamo pripisati, da se ni mogel nikdar razvijati niti v srednjem veku niti pozneje po Italiji zdrav kmetski stan, ki manjka še celo danes moderni Italiji, kar ni najmanjši vzrok socijalni bedi, ki vlada v »vrtu Evrope«. Sula je bil prvi, ki je s svojim divjanjem podkopal zdravi temelj rimske države, on je bil pravzaprav le posredni provzročitelj vsega tega zla, mnogo večjo krivdo ima pa Oktavij, ki je po bitki pri Filipih razkosal cele pokrajine v gotovo število delov in spodivši nešteto kmetskih rodbin z domače grude nakazal ta zemljišča svojim vojakom. Lahko je opazovati isti proces. Vojaki pač niso mogli takoj zameniti meča s plugom, posestva so šla rakovo pot, prišli so podjetni kapitalisti, ki so nakupavali zemljo po ceni in tvorili nove latifundije. Vojak in njegovi nasledniki so pa postali koloni, ako niso pobegnili v mesto. Vse je hrumelo v Rim, in ta agrarni proletarijat ni bil nevaren vladajočim optimatom toliko, kolikor ustavi in svobodi države. Bili so to ljudje, katerim je bivanje na deželi vlilo že preveč strahu pred avtoriteto in bogatstvom vladajočih, da bi bili sposobni uprizoriti kako socijalno revolucijo, tembolje so se pa dali uporabljati za nedolžne izgrede. Ne samo zemljišča, temveč tudi premoženja so se vedno bolj strnila v rokah malega števila bogatašev. Na tej strani milijoni proletarcev, na oni pest bankirjev in bogatinov. Tribun Filip poroča ob Ciceronovem času, da ni bilo v Rimu več nego dva tisoč ljudi, ki so imeli premoženje. Potratnost je presegala vse meje. Lukul je obedoval nekoč s Ciceronom in Pompejem, in ta obed za tri osebe je veljal petinštirideset tisoč kron. Zemljišča so bila v Italiji brez davka, vse davčno breme so nosile provincije, da, vlada je zapovedala nekaterim pokrajinam pridelati vino ali olje, in to povsem samovoljno in kratkovidno brigajoča se edino za to, da niso bile državne blagajne nikdar prazne, in povsem pozabljajoča na bodočnost. Cele pokrajine so obubožale, celi narodi so bili pahnjeni v najbridkejšo gospodarsko bedo, ker je ona pest Rimljanov v mestu ob Tiberu v divjem bakanalu potratila v eni noči vse ono, kar je tisoč delavnih rok proizvajalo tekom dolgih let. Kake neverjetne svote zlata, kake množice najrazličnejših pridelkov in umetnin so se morale stekati v Rimu po vsaki vojni. Pompej je nekoč triumfoval nad petnajstimi premaganimi kraljestvi, osem sto vzetih mest in nad tisoč razdrtih trdnjav. Tak triumfalen obhod po sveti cesti do kapitala je moral biti bajen prizor. Na čelu so jahali numidijski jahači potem sledili glumači, igralci, plesalci in pevci.

(Dalje pride.)

Pfaff-ovi šivalni stroji

so najboljši.

To sliši kupec sicer o vsakem izdelku in od vsakega agenta, ki navadno niti ne ve kaj je šivalni stroj, in še ne ve kako se upelje nit v šivalni stroj, tem manj kako isti šiva, toda mi smo po naši več kot 20-letni poskušnji raznih tovarniških strojev se prepričali, da so res **Pfaffovi** šivalni stroji najbolj trpežni, ter se uverili da se ne dela z nobenim drugim strojem tako natančno kot s **Pfaffovim.**

Pfaffovi šivalni stroji delajo celo po 10-letni dobi še vedno brezšumno.
Pfaffovi šivalni stroji so neprekosljivi za domačo rabo in obrtne namene.
Pfaffovi šivalni stroji so posebno pripravni za umetno vezenje (recamirenje) ter se poučuje brezplačno.
Pfaffovi šivalni stroji prekosijo na dobroti vsako tovarno. Jamči se za 10 let.

Nikar naj se ne zamudi pred nakupom ogledati **Pfaffove** šivalne stroje.

Zaloga Pfaffovih šivalnih in drugih strojev v Gorici, via Municipio štev. 1

SAUNIG & DEKLEVA.

Popravljalnica šivalnih strojev, dvokoles Nunska ulica 14.

Naznanilo.

Na splošno željo ljudstva sem otvoril

Veliko zalogo ogrske moke v Ajdovščini

iz prvih budapeštanskih paromlinov

Cene:	št. 0	1	2	3	4	5	6	
	K 14·–	13·20	13·–	12·70	12·40	11·90	11·30	za 50 kg

A. Casagrande v Ajdovščini.

Amerikanski blikendorfski hitri pisalni stroj.

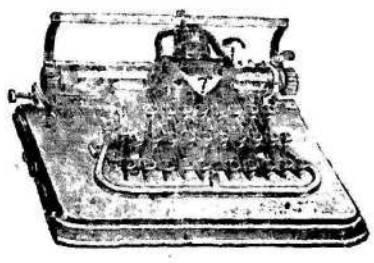

Cena K 230. — in K 300.—

Pred nakupom pisalnega stroja ne zamudimo prilike pokazati si najceneji, vsem zahtevam odgovarjajoči klaviaturni stroj.

Prednosti istega so: pisava lepa, čista in stalno vidna, sestav na barvaste valčke, menjajoče kolesce s črkami, najceneji stroški za vzdrževanje, največja prebojna moč.

Glavni zastopnik za Avstro-Ogersko:

Oskar Huffzky, Dunaj
IV., Johann Straussgasse 36b.

Lastna popravljalnica. Prospekti zastonj in poštnine prosti.

Prosim zahtevati listek!

Pozor! Eno krono nagrade!

Največja zaloga vseh stavbnih potrebščin, kakor: cement, stavbne nositelje, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber **kuhinjskega in hišnega orodja, pečij, štedilnikov** po brezprimerno nizkih cenah.

Največja trgovina z železjem
Konjedic & Zajec v Gorici
pred nadškofijo št. 11.

Edina zaloga stavbnih nositeljev v Gorici.
Pocinkana žica za vinograde po znižanih cenah!

Pozor!
Eno krono nagrade
izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove amerikanske blagajne, da je kupil pri naju za 100 K blaga.

Pozor! Eno krono nagrade!

Prosim zahtevati listek!

Išče se spretnega korespondenta

za veliko tovarno.

Zahteve: Katoličan, star 23—26 let, neoženjen, popolno znanje **slovenskega** in nemškega jezika v besedi in pisavi, splošna trgovska izobrazba, stenografija, lepa pisava, veselje in sposobnost do samostojnega dela.

Natanjčne ponudbe s sliko in spričevali je pošiljati na **M. 8453 Haasenstein & Vogler — Dunaj I.**

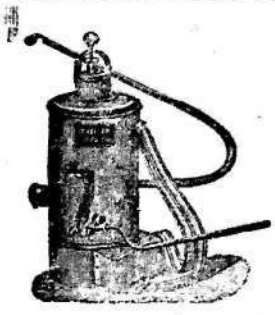

Vse stroje za poljedelstvo in vinorejo.

Brizgalnice za sadjino drevje
z mešalom za mešanico iz bakra in apna tako, da se najdenkrat na dve cevi brizga,
brizgalnice (strealjke) za sadjino drevje z natanjko namerjeno petrolmešanico,
svetilnice na acetilen da se ulove leteči hrošči,
hidravlične stiskalnice za vino,
stiskalnice za vino in ovočje s diferencijalnim pritiskom,
stroje za drobljenje stiskalnice,
čisto nove mline za grozdje,
nove priprave proti peronosporI in za žveplanje,
sesalke za vino, cevi za vino,
kakor tudi vse druge stroje za poljedelstvo kot
zbiralnike (trieure), mlatilnice, vitale (gepel) i. t. d.
razpošilja kot specialitete po najnižjih tovarniških cenah

Ig. Heller, Dunaj, II. Praterstrasse 49.

Cenilniki zastonj in franko. Dopisuje se v vseh jezikih.

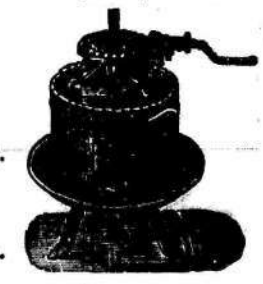

E. LEBHERZ

Gorica

tovarna užigalic

priporoča prebivalcem Primorskega svoje izdelke raznih vrst, posebno izvrstne in zanesljive užigalice

Apollo

Najceneji izvir dobrih ur s 3-letnim pismenim jamstvom

Hanns Konrad,
izvoz ur ter zlatnine — **Most št. 250.** (Češko).

Lastne delavnice ur in fine mehanike.

Dobra rem. ura iz niklja	gld. 3·75
Fina srebrna rem. ura	„ 5·25
Fina srebrna verižica	„ 1·20
Budilnik iz niklja	„ 1·75

Tvrdka je odlikovana s c. kr. orlom: ima zlate in srebrne svetinje iz razstav ter lisoče priznalnih pisem. — **Ilustrovan cenik zastonj!**

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar
v Gorici na Kornu št. 3.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

Rezervni fondi: 25,000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75,000.000 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države
z vseskozi slovansko-narodno upravo.

Vsa pojasnila daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši
Gospodskih ulicah štev. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in občnokoristne namene.

Dobi se povsod!

Schichtovo hranilno jedernato milo

z varstveno zmamko

garantirano in prosto vseh škodljivih primes, izdatno in izvanredno milo za pranje.

Pri nakupu naj se pazi na ime **„Schicht“** in na gornjo varstveno znamko.

Zastop na debelo: Humbert Bozzini -- Gorica.